

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΙΓΑΙΟΥ

ΣΧΟΛΗ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ

«Π.Μ.Σ. ΜΟΝΤΕΛΑ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ»

Σε συνεργασία με

«Π.Μ.Σ. ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΘΕΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ: ΔΙΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ»

12^η Επιστημονική Συνάντηση Εκπαιδευτικού Σχεδιασμού

με διεθνή συμμετοχή

Ρόδος, 16 & 17 Ιουνίου 2023

«Η Μηχανική της Μετάβασης στον Εκπαιδευτικό Σχεδιασμό και την Ανάπτυξη Σχολικών Μονάδων: Θεωρίες, Συστήματα, Δομές, Διεργασίες, Λειτουργίες, Μοντέλα, Εργαλεία, Προγράμματα, Τεχνολογίες»

Έντυπο Δήλωσης Δωρεάν Συμμετοχής : <https://forms.gle/Edei74npbNYCiQdx5>

12η Επιστημονική Συνάντηση Εκπαιδευτικού Σχεδιασμού με διεθνή συμμετοχή
«Π.Μ.Σ. ΜΟΝΤΕΛΑ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ»
«Π.Μ.Σ. ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΘΕΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ
ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ: ΔΙΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ»

www.pse.aegean.gr/pms-msaem

Ρόδος, 16 & 17 Ιουνίου 2023

UNIVERSITY OF THE AEGEAN
SCHOOL OF HUMANITIES

DEPARTMENT OF PRESCHOOL EDUCATION SCIENCES AND EDUCATIONAL DESIGN

MEd “MODELS OF EDUCATIONAL PLANNING AND DEVELOPMENT”

In collaboration with

**MEd “DIDACTICS OF MATHEMATICS, SCIENCE AND INFORMATION AND
COMMUNICATION TECHNOLOGIES IN EDUCATION: INTERDISCIPLINARY APPROACH”**

**12th Scientific Conference in Educational Planning with International
Participation**

Rhodes, June 16 & 17, 2023

**“The Engineering of Transition in Educational Design and Development of School
Units: Theories, Systems, Structures, Processes, Functions, Models, Tools, Programs,
Technologies”**

Registration form : <https://forms.gle/Edei74npbNYCiQdx5>

12η Επιστημονική Συνάντηση Εκπαιδευτικού Σχεδιασμού με διεθνή συμμετοχή
«Π.Μ.Σ. ΜΟΝΤΕΛΑ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ»
«Π.Μ.Σ. ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΘΕΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ
ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ: ΔΙΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ»

www.pse.aegean.gr/pms-msaem

Ρόδος, 16 & 17 Ιουνίου 2023

Επιστημονική Επιτροπή

Προεδρείο: Καθηγητής Αναστάσιος Κοντάκος, Τ.Ε.Π.Α.Ε.Σ., Παν/μιο Αιγαίου
Καθηγητής Φραγκίσκος Καλαβάσης, Τ.Ε.Π.Α.Ε.Σ., Παν/μιο Αιγαίου

Μέλη

Ομότιμος Καθηγητής	Μιχάλης	Μεϊμάρης,	Ε.Μ.Μ.Ε., Ε.Κ.Π.Α.
Ομότιμος Καθηγητής	Χρήστος	Σαΐτης,	Π.Τ.Δ.Ε., Ε.Κ.Π.Α.
Καθηγητής	Christophe	Assens,	Université Paris Saclay
Prof. Dr. Dr. h.c.	Dieter	Lenzen,	President of the University Hamburg
Καθηγητής	Χρήστος	Γκόβαρης,	Π.Τ.Δ.Ε., Παν/μιο Θεσσαλίας
Καθηγητής	Διονύσης	Γουβιάς,	Τ.Ε.Π.Α.Ε.Σ., Παν/μιο Αιγαίου
Καθηγήτρια	Αγγελική	Δημητρακοπούλου,	Τ.Ε.Π.Α.Ε.Σ., Παν/μιο Αιγαίου
Καθηγήτρια	Έλενα	Θεοδωροπούλου,	Τ.Ε.Π.Α.Ε.Σ., Παν/μιο Αιγαίου
Καθηγητής	Βασίλειος	Κέφης,	Τ.Δ.Δ., Παν/μιο Πάντειον
Καθηγητής	Εμμανουήλ	Κόνσολας,	Τ.Ε.Π.Α.Ε.Σ., Παν/μιο Αιγαίου
Καθηγητής	Αναστάσιος	Κοντάκος,	Τ.Ε.Π.Α.Ε.Σ., Παν/μιο Αιγαίου
Καθηγητής	Παναγιώτης	Σταμάτης,	Τ.Ε.Π.Α.Ε.Σ., Παν/μιο Αιγαίου
Καθηγητής	Γεώργιος	Φεσάκης,	Τ.Ε.Π.Α.Ε.Σ., Παν/μιο Αιγαίου
Παπαβασιλείου	Βασίλειος,	Αναπληρωτής Καθηγητής,	Τ.Ε.Π.Α.Ε.Σ., Παν/μιο Αιγαίου
Αλεξόπουλος	Νικόλαος,	Επίκουρος Καθηγητής,	Π.Τ.Δ.Ε., Ε.Κ.Π.Α.
Κατσαρού	Δήμητρα,	Επίκουρη Καθηγήτρια,	Τ.Ε.Π.Α.Ε.Σ., Παν/μιο Αιγαίου
Κουρουτσίδου	Μαρία,	Επίκουρη Καθηγήτρια,	Τ.Ε.Π.Α.Ε.Σ., Παν/μιο Αιγαίου
Μούτσιος-Ρέντζος	Ανδρέας,	Επίκουρος Καθηγητής,	Π.Τ.Δ.Ε., Ε.Κ.Π.Α.
Νικολάου	Ελένη,	Επίκουρη Καθηγήτρια,	Τ.Ε.Π.Α.Ε.Σ., Παν/μιο Αιγαίου
Ράπτης	Νικόλαος,	Επίκουρος Καθηγητής,	Τ.Ε.Π.Α.Ε.Σ., Παν/μιο Αιγαίου
Κρητικός	Γεώργιος,	Μέλος Ε.Δ.Ι.Π.	Τ.Ε.Π.Α.Ε.Σ., Παν/μιο Αιγαίου
Δρ.	Αγγελάκου	Εξακουστή-Πετρούλα	Τ.Ε.Π.Α.Ε.Σ., Παν/μιο Αιγαίου

Οργανωτική Επιτροπή

Καθηγητής Αναστάσιος	Κοντάκος,	Τ.Ε.Π.Α.Ε.Σ., Παν/μιο Αιγαίου
Ιωάννα	Στεργάκη	Γραμματεία Π.Μ.Σ. «Μοντέλα Σχεδιασμού και Ανάπτυξης Εκπαιδευτικών Μονάδων»
Σεβαστή	Ευσταθίου	Γραμματεία Π.Μ.Σ. «Διδακτική Θετικών Επιστημών και Τεχνολογίες Της Πληροφορίας και Της Επικοινωνίας στην Εκπαίδευση: Διεπιστημονική Προσέγγιση»
Κρητικός Γεώργιος	Μέλος Ε.Δ.Ι.Π.,	Τ.Ε.Π.Α.Ε.Σ., Παν/μιο Αιγαίου
Μαρία	Παπαδόσηφου	Δρ. Τ.Ε.Π.Α.Ε.Σ., Παν/μιο Αιγαίου

Προπτυχιακές/οί φοιτήτριες/τές

Ελένη	Αραβοπούλου
Μαριάννα	Βαρσάκη
Πελαγία	Βασιλάκη
Αργύρης	Βόλας
Κυπραίου	Ευφροσύνη
Θεοδώρα	Ζέφη
Ελένη-Νεφέλη	Καβάνη
Παναγιώτης	Κοντάκος
Τατιανή	Κοσμίδου
Αγγελική-Κατερίνα	Κρητικού
Ιωάννα	Κριθαρά
Ιωάννα	Κωνσταντακοπούλου
Ευγένιος	Μπογικίζογλου
Χριστίνα-Άννα	Μποσγανά
Φωτεινή	Πηδιάκη
Ασημίνα	Προκοπίου
Βέρα	Σουσζανίδου
Θεοφάνια	Τζιοβελέκη
Ελευθερία	Χαζαρίδου
Παναγιώτα-Ελευθερία	Χριστοφή

Πρόγραμμα 12^{ης} Επιστημονικής Συνάντησης Εκπαιδευτικού Σχεδιασμού με διεθνή συμμετοχή 16 & 17 Ιουνίου 2023
Conference Program: 12th Scientific Conference in Educational Planning with International Participation, June 16 & 17, 2023

Παρασκευή ☞ Friday, 16/06/2023

14:00 – 14:30

Εγγραφές/Σύνδεση ☞ *Registration*

14:30 – 15:00

Έναρξη – Χαιρετισμοί ☞ *Conference opening*

1η Συνεδρία ☞ 1st Session

15:00 – 17:00 Αίθ. Κορνήλιος Καστοριάδης, κτ. Κλεόβουλος, Λ. Δημοκρατίας 1, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Προεδρείο: Καλαβάσης Φρ., Σταμάτης Π.

Chair: Kalavassis Fr., Stamatis P.

15:00-15:20

Αναστάσιος Κοντάκος
Anastassios Kodakos

Η ανάπτυξη μανθανόντων/ευφυών εκπαιδευτικών οργανισμών ως συστημική διαδικασία μετάβασης από την κατάσταση ανοργάνωτης στην κατάσταση οργανωμένης πολυπλοκότητας

The development of learning/intelligent educational units as a systemic process of transition from the state of disorganized to the state of organized complexity

15:20-15:40

Έλενα Θεοδοροπούλου
Elena Theodoropoulou

"Όπως ένας σχοινοβάτης": μία χειρονομία για την επαγγελματική ηθική στην εκπαίδευση

"Like a tightrope walker": a gesture for professional ethics in education*

15:40-16:20

Christophe Assens

Network theory in management and impact in education

16:20-16:30

Ερωτήσεις - Συζήτηση ☞ *Questions - Discussion*

16:30-17:00

Διάλειμμα ☞ *Interval*

2η Συνεδρία & 2nd Session

17:00-18:30 Αίθ Κορνήλιος Καστοριάδης, κτ. Κλεόβουλος, Λ. Δημοκρατίας 1,
Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Προεδρείο: Παπαβασιλείου Β., Κέφης Β., Ράπτης Ν.

Chair: Papavasileiou V., Kefis V., Raptis N.

17:00- 17:20	Επικοινωνιακές συνιστώσες της μετάβασης
Παναγιώτης Σταμάτης <i>Panagiotis Stamatis</i>	<i>Communication aspects of transition</i>
17:20-17:40	Ο εθισμός μαθητών/τριών στο διαδίκτυο στο πλαίσιο της μετάβασης από την άμεση στη διαμεσολαβημένη επικοινωνία
Ελένη Νικολάου <i>Eleni Nikolaou</i>	<i>Students' internet addiction within the context of the transition from direct to mediated communication</i>
17:40- 18:00	Μετάβαση από την προσχολική στην σχολική εκπαίδευση: Οι ψυχολογικές επιπτώσεις των νηπίων
Δήμητρα Κατσαρού <i>Dimitra Katsarou</i>	<i>Transition from preschool to school education: The psychological effects of toddlers</i>
18:00 – 18:20	Η παιδαγωγική σχέση ως προϋπόθεση μιας επιτυχημένης εκπαιδευτικής μετάβασης - Θεωρητικές θέσεις και εμπειρικά δεδομένα
Χρήστος Γκόβαρης <i>Christos Govaris</i>	<i>The pedagogical relationship as a condition for a successful educational transition -Theoretical positions and empirical data</i>
18:20 – 18:30	Ερωτήσεις - Συζήτηση & Questions - Discussion

3η Συνεδρία *↔ 3rd Session*

18:30-19:50 Αίθ. Κορνήλιος Καστοριάδης, κτ. Κλεόβουλος, Λ. Δημοκρατίας 1, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Προεδρείο: Σταμάτης Π., Γκόβαρης Χ., Νικολάου Ε.

Chair: *Stamatis P., Govaris C., Nikolaou E.*

18:30- 18:50

Γεώργιος Φεσάκης

Georgios Fessakis

Δημήτριος Λάππας

Dimitrios Lappas

**Υπολογιστικά υποστηριζόμενη λήψη αποφάσεων:
Η ανάγκη για μετάβαση από τα αιτιοκρατικά στα
στοχαστικά μοντέλα λήψης αποφάσεων υπό
αβεβαιότητα στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού
σχεδιασμού**

*Computationally supported decision making: The need
to move from deterministic to stochastic models of
decision making under uncertainty in the framework
of educational planning*

18:50-19:10

Βασίλειος Κέφης

Vasileios Kefis

**Η αποτελεσματική διαχείριση των αλλαγών στους
οργανισμούς και στις υπηρεσίες του Δημόσιου
Τομέα***

*The transition of the school unit from bureaucratic to
enhanced service relations: Views of primary school
teachers.*

19:10-19:30

Χρήστος Σαΐτης

Christos Saitis

Νικόλαος Αλεξόπουλος

Nikolaos Alexopoulos

Ευθύμιος Παπαγεωργάκης

Efthimios Papageorgakis

**Η μετάβαση της σχολικής μονάδας από τις
γραφειοκρατικές στις διευρυμένες υπηρεσιακές
σχέσεις: Απόψεις εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας
εκπαίδευσης**

*The transition of the school unit from bureaucratic to
enhanced service relations: Views of primary school
teachers.*

19:30-19:50

Ερωτήσεις - Συζήτηση *↔ Questions - Discussion*

19:50

Λήξη εργασιών Πρώτης Ημέρας *↔*

End of the First Day

Σάββατο ☞ Saturday, 17/06/2023

08:30-08:45

Προσέλευση ☞ Registration/Attendance

4η Ειδική Συνεδρία για Μεταπτυχιακές/ούς φοιτήτριες/τές ☞

4th Special Session with students of Master's Program

08:45-10:00 Αίθ. Κορνήλιος Καστοριάδης, κτ. Κλεόβουλος, Λ. Δημοκρατίας 1,
Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Προεδρείο: Φεσάκης Γ., Κουρουτσίδου Μ.

Chair: Fessakis G., Kouroutsidou M.

08:45-09:05

Ανάπτυξη ευέλικτης σχολικής κουλτούρας ως διαδικασία πολύπλοκης οργανωσιακής μετάβασης και συστημικής αλλαγής σχολικών μονάδων

Σταματίνα Κιούση
Stamatina Kioussi

Developing a flexible school culture as a process of complex organizational transition and systemic change in school units

09:05-09:25

Αιμιλία Δαλάρη

Aimilia Dalari

Εμμανουήλ Κόνσολας

Emmanouil Konsolas

Άννα-Μαρία

Καρακωνσταντίνου

Anna-Maria

Karakonstantinou

Συνιστώσες της μετάβασης από το νηπιαγωγείο στο δημοτικό σχολείο: διαδικασίες και πρακτικές

Components of the transition from kindergarten to primary school: procedures and practices

09:25-09:45

Άννα-Μαρία

Καρακωνσταντίνου

Anna-Maria

Karakonstantinou

Εμμανουήλ Κόνσολας

Emmanouil Konsolas

Αιμιλία Δαλάρη

Aimilia Dalari

Συνιστώσες της μετάβασης στο πλαίσιο συνάρθρωσης των σχέσεων μαθητή με μαθησιακές δυσκολίες και σχολείου, από το Δημοτικό στο Γυμνάσιο

Components of transition in the context of articulation of student with learning disabilities and school relationships from primary to secondary school

09:45-10:00

Ερωτήσεις - Συζήτηση ☞ Questions- Discussion

Διάλειμμα ☞ Interval

5η Παράλληλη Συνεδρία *5th Session*

10:00–11:10 Αίθ. Κορνήλιος Καστοριάδης, κτ. Κλεόβουλος, Λ. Δημοκρατίας 1,
Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Προεδρείο: Δημητρακοπούλου Α., Κέφης Β.

Chair: Dimitracopoulou A., Kefis V.

10:00-10:20	Γεώργιος Κρητικός <i>Georgios Kritikos</i>	Η Επιστήμη των Πολιτών ως μέσο ρύθμισης των αλληλεπιδράσεων της Σχολικής Μονάδας στο πλαίσιο της Εκπαιδευτικής Μηχανικής <i>Citizen Science as a means of regulating the interactions of the School Unit in the context of Educational Engineering</i>
10:20-10:40	Μαρία Παπαδόσηφου <i>Maria Papadosifou</i>	Μετάβαση οργανισμών από οιονεί σε γνωσιακά συστήματα: δυνατότητες εφαρμογής των διαστάσεων της πολυπλοκότητας στις σχολικές μονάδες <i>Transition of organizations from quasi-systems to cognitive systems: applying the dimensions of complexity to schools</i>
10:40-11:00	Εξακουστή-Πετρούλα <i>Αγγελάκου</i> <i>Exakousti-Petroula Angelakou</i>	Οι προσπάθειες μετάβασης της ελληνικής σχολικής μονάδας σε ένα περιβάλλον υψηλής πολυπλοκότητας <i>The transition efforts of the Greek school in an environment of high complexity</i>
11:00-11:10		Ερωτήσεις - Συζήτηση <i>Questions - Discussion</i> Διάλειμμα <i>Interval</i>

5η Παράλληλη Συνεδρία *↻ 5th Session*

10:00–11:10 Αίθ. Fernand Braudel, Αμφιθέατρο Ισογείου, κτ. Κλεόβουλος, Λ. Δημοκρατίας 1, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Προεδρείο: Κατσαρού Δ., Μούτσιος-Ρέντζος Αν.

Chair: Katsarou D., Moutsios Rentzos An.

10:00-10:20	Μαρία Αργυρίου <i>Maria Argyriou</i>	Παιδαγωγικές συνιστώσες της μετάβασης από το νηπιαγωγείο στο δημοτικό σχολείο: Διλήμματα και πολυπλοκότητες για την εφαρμογή πολιτικών μουσικής στην εκπαίδευση <i>Pedagogical components of the transition from kindergarten to elementary school: Dilemmas and complexities of implementing Music-in-education policies</i>
10:20-10:40	Νικόλαος Ταψής <i>Nikolaos Tapsis</i> Διονύσης Γουβιάς <i>Dionysis Gouvias</i>	Ηλεκτρονική Μάθηση, Κοινωνικές Ανάγκες και Εκπαιδευτικός Σχεδιασμός: Ένα προκλητικό τρίλημμα <i>E-Learning, Social Needs and Instructional Design: A Challenging Triad</i>
10:40-11:00	Εβίκα Καραμαγκιώλη <i>Evika Karamagioli</i> Μιχάλης Μειμάρης <i>Michael Meimaris</i> A. Laborderie	Αναδεικνύοντας ένα πολυπολιτισμικό τρόπο διαβίωσης και νέες μορφές κοινωνικής μετάβασης: Μια πόλη μέσα στην πόλη <i>Highlighting a multicultural way of living and new ways of social transition: a city within a city</i>
11:00-11:10		Ερωτήσεις - Συζήτηση <i>↻ Questions - Discussion</i> Διάλειμμα <i>↻ Interval</i>

6^η Συνεδρία *↔ 6th Session*

11:15–12:30 Αίθ. Κορνήλιος Καστοριάδης, κτ. Κλεόβουλος, Λ. Δημοκρατίας 1,
Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Προεδρείο: Φεσάκης Γ., Κέφης Β.

Chair: Fessakis G., Kefis V.

11:15-11:35

Βασίλειος Παπαβασιλείου
Vasileios Papavasileiou

**Η μετάβαση από τον περιβαλλοντικό στον
αιεφορικό εγγραμματισμό**

*The transition from environmental to sustainability
literacy*

11:35-11:55

Νικόλαος Ράπτης
Nikolaos Raptis
Μαρία Κουρουτσίδου
Maria Kouroutsidou
Γεωργία Χαλεπλή
Georgia Chalepli

**Η μετάβαση σε ένα νέο μοντέλο διοίκησης των
σχολικών μονάδων ως διαχείρισης/μánaτζμεντ
αλλαγών: Ο ρόλος των διευθυντικών στελεχών**

*The transition to a new management model of school
units as management/change management: The role of
managers*

11:55-12:15

Ανδρέας Μούτσιος-Ρέντζος
Andreas Moutsios-Rentzos

**Αναζητώντας τον χαμένο χρόνο και χώρο:
διδασκτικομαθησιακές μεταβάσεις ανάμεσα στον
φυσικό και ψηφιακό χρόνο και χώρο της τάξης των
Μαθηματικών στο Δημοτικό σχολείο**

*In search of lost time and space: teaching-learning
transitions between the physical and the digital time
and space of the primary school mathematics
classroom*

12:15-12:30

Ερωτήσεις - Συζήτηση *↔ Questions - Discussion*

Διάλειμμα *↔ Interval*

7η Ειδική Συνεδρία *↻ 7th Session*

12:45-16:00 Αίθ. Κορνήλιος Καστοριάδης, κτ. Κλεόβουλος, Λ. Δημοκρατίας 1, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

7η Ειδική Συνεδρία για τη Σχέση Πόλης και Πανεπιστημίου: η συμβολή του πανεπιστημίου στην διαμόρφωση της ταυτότητας της Ρόδου

7th Session about the relationship between City and University: the University's contribution in shaping Rhodes identity.

Προεδρείο: Κοντάκος Α., Καλαβάσης Φρ., Σταμάτης Π.

Chair: Kodakos A., Kalavassiss Fr., Stamatis P.

12:45-13:45

Αγγελική Δημητρακοπούλου

Επιστημονικά

Υπεύθυνη Προγράμματος

Angelique Dimitracopoulou

Scientific Project Manager

Γεώργιος Φεσάκης

Georgios Fessakis

Βασίλειος Παπαβασιλείου

Vasileios Papavasileiou

Αναστάσιος Κοντάκος

Anastassios Kodakos

Φραγκίσκος Καλαβάσης

Fragiskos Kalavassiss

Δημήτρης Μαρκούζης

Dimitris Markouzis

Χαριστούλα Χατζηνικόλα

Charistoula Chatzinikola

Αναστάσιος Κουντούρης

Anastassios Kountouris

Κατερίνα Μπαζιάκου

Katherine Baziakou

Συντονιστές επιμέρους

δράσεων

Coordinators

“Brand My Aegean Islands: Μαθησιακές Δραστηριότητες Εμπλουτισμού Τουριστικής Εμπειρίας & Ζωής”

“Brand My Aegean Islands: Learning Activities Enriching Tourist Experience & Life”

Δίκτυο Έρευνας και Τεχνολογίας Αιγαίου Αρχιπέλαγους: Ενίσχυση Περιφερειακής Καινοτομίας, Επιχειρηματικότητας & Αριστείας

Aegean Archipelago Research and Technology Network: Strengthening Regional Innovation, Entrepreneurship & Excellence

13:45-14:45

Εκπρόσωποι σχολής, τμήματος, πανεπιστημίου, τοπικής αυτοδιοίκησης Α & Β βαθμού, βουλευτές

Faculty, department, university representatives, local government authorities, MPs

Σύντομες τοποθετήσεις για τη σχέση πόλης Πανεπιστημίου και τις προοπτικές της με ιδιαίτερη έμφαση στη συμβολή του πανεπιστημίου στην διαμόρφωση της ταυτότητας της Ρόδου

Session about the relationship between City and University: the University's contribution in shaping Rhodes identity

Ερωτήσεις - Συζήτηση *↻ Questions - Discussion*

14:45-16:00

Διάλειμμα/ Μπουφές *↻ Interval*

8η Συνεδρία & *8th Session*

16:00-18:20 Αίθ. Κορνήλιος Καστοριάδης, κτ. Κλεόβουλος, Λ. Δημοκρατίας 1,
Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Προεδρείο: Κοντάκος Α., Καλαβάσης Φρ.

Chair: Kodakos A., Kalavassis Fr.

16:00-16:30

Dieter Lenzen

*Excellence in educational institutions-experiences
and generalisations.*

16:30 – 17:00

Φραγκίσκος Καλαβάσης

Fragiskos Kalavassis

**Η μετάβαση από το εσωτερικό πεδίο της
παιδαγωγικής μελέτης στο περιβάλλον του και
αντίστροφα**

*The transition from the inner field of pedagogical
study to its environment and vice versa.*

17:00 – 18:00

Συντονισμός:

Coordination:

Φραγκίσκος Καλαβάσης

Fragiskos Kalavassis

Αναστάσιος Κοντάκος

Anastassios Kodakos

ΣΤΡΟΓΓΥΛΟ ΤΡΑΠΕΖΙ & PANEL

**Συμμετέχουν όλοι/όλες οι
εισηγητές/εισηγήτριες της
διημερίδας**

All speakers' participation

18:00-18:20

Ερωτήσεις - Συζήτηση & Questions- Discussion

Λήξη Εργασιών Διημερίδας End of the Conference

Network theory in management and impact in education

Christophe Assens

Professor in Management
LAREQUOI's Research Center
University of Versailles

christophe.assens@uvsq.fr

We plan in a first part to examine the notion of network in management during the history of humanity, from the Middle Ages to the Renaissance, until the digital transformation in the 21st century. Through this path in history, we demonstrate that the network is a natural principle of organization, which is not dependent on technology, but on the will to build a relationship based on trust to overcome the limits of individual actions, by reducing costs and risk taking. In the second part, we present a typology of management networks in two main categories : closed networks in the form of a club, open networks of remote collaboration in the form of a hub. These two types of networks provide us with the opportunity in a third part to discuss strategies in education : to pool resources in closed networks at the scale of a territory; to innovate on the pedagogic level in open networks with digital tools.

Keywords: management, technology, relationships, networks

Excellence in educational institutions – experiences and generalisations

Dieter Lenzen

Prof. Dr. Dr. h.c. Dieter Lenzen, President of the University Hamburg
dieter.lenzen@uni-hamburg.de

As former president of two German “universities of excellence” (Freie Universität Berlin and Universität Hamburg) which I had the honour to lead to their excellence status I would like to share my experiences with the audience and derive some general guidelines for the development of any other educational institutions into the direction of excellence:

1. Wasn't it always so? - The idea of (new) excellence in the German university system. The Humboldt University case.
2. Establishing a competition for excellent universities: 1,2,3 funding lines
3. The winners of the competitions
4. What was the impact of the excellence strategy?
5. Constraints: Who was acting against the competitions and with what kind of arguments?
6. Is the concept of competitions of excellence transferable to other educational systems, e.g. schools or universities abroad?

Conclusion: a view to the future of a changing world: Are there actually more important challenges than the improvement of educational quality, e.g. defending the European nations against aggression?

Οι προσπάθειες μετάβασης της ελληνικής σχολικής μονάδας σε ένα περιβάλλον υψηλής πολυπλοκότητας

Εξακουστή-Πετρούλα Αγγελάκου

Δρ. Τ.Ε.Π.Α.Ε.Σ.

Πανεπιστημίου Αιγαίου

aggelakou@aegean.rhodes.gr

Σε ένα συνεχώς μεταβαλλόμενο και πολυσύνθετο περιβάλλον -χωρίς προσδοκίες σταθερότητας και προβλεψιμότητας- καθίσταται επιτακτική η ανάγκη των σχολικών οργανισμών να αναπτύξουν την οργανωτική τους πολυπλοκότητα, ώστε να επιτύχουν τη μετάβασή τους σε ώριμα συστήματα. Η μετάβαση αυτή προϋποθέτει η εκάστοτε σχολική μονάδα να αναπτύσσει τη δική της ταυτότητα, να αποκτά αυτοσυνείδηση και να έχει την ικανότητα να αυτο-οργανώνεται ενεργά. Στην παρούσα μελέτη επιδιώκεται να μελετηθούν οι προσπάθειες του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος να παρέχει στους σχολικούς οργανισμούς την ικανότητα αυτοπηδαλιούχησης και αυτοελέγχου του συστήματος μέσω της γνώσης και της (οργανωσιακής) μάθησης, ώστε αυτοί να εναρμονίζονται με την ευρύτερη κοινωνική μεταβολή και να αναπτύσσουν προσαρμοστικούς μηχανισμούς όχι απλά και μόνο για να επιβιώσουν στο ταχύτατα μεταβαλλόμενο περιβάλλον σε μια διαδικασία ανάπτυξης και συνεξέλιξης, αλλά και να μετεξελισσονται από κατακερματισμένα αθροίσματα σε αυτόνομα, αυτοαναφορικά και αυτοποιητικά συστήματα.

Λέξεις-κλειδιά: Ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα, σχολική μονάδα, οργανωτική πολυπλοκότητα, οργανωσιακή μάθηση, συνεξέλιξη.

The transition efforts of the Greek school in an environment of high complexity

Exakousti-Petroula Angelakou

Dr. of Department of Preschool Education Sciences and Educational Design

University of the Aegean

aggelakou@aegean.rhodes.gr

In a constantly changing and complex environment - without expectations of stability and predictability - the need of school organizations to develop their organizational complexity becomes imperative in order to achieve their transition to mature systems. This transition presupposes that each school develops its own identity, acquires self-awareness and has the ability to self-organize actively. In this study, we aim to study the efforts of the Greek educational system to provide the school organizations with the ability to self-steer and self-control the system through knowledge and (organizational) learning so that they are adapted to the wider social change and develop adaptive mechanisms not simply and only to survive in the rapidly changing environment in a process of development and co-

evolution, but also to evolve from fragmented sums into autonomous, self-referential and autopoietic systems.

Keywords: Greek educational system, school, organizational complexity, organizational learning,co-evolution.

Παιδαγωγικές συνιστώσες της μετάβασης από το νηπιαγωγείο στο δημοτικό σχολείο: Διλήμματα και πολυπλοκότητες για την εφαρμογή πολιτικών μουσικής στην εκπαίδευση

Μαρία Αργυρίου

Μέλος Ε.ΔΙ.Π. Τ.Ε.Π.Α.Ε.Σ.

Πανεπιστήμιο Αιγαίου

m.argyriou@aegean.gr

Σκεπτικό: Η εκμάθηση της μουσικής ξεκινά από τη γέννηση του παιδιού και όλες οι πτυχές της υγιούς ανάπτυξης του βρίσκονται σε στενή συνάρτηση με τη σχεσιακή διαδικασία να βυθίζεται σε περιβάλλον με μουσικά ερεθίσματα από τις πρώτες ημέρες της ζωής του. Επαναδιατυπωμένα ερευνητικά ευρήματα των νευροεπιστημών δείχνουν ότι οι εμπειρίες της πρώιμης παιδικής ηλικίας έχουν καθοριστικό αντίκτυπο στην «αρχιτεκτονική ανάπτυξη» του εγκεφάλου (Levitt, 2008; Tarlov, 2008). Η έρευνα σχετικά με διάφορες πτυχές της μουσικής εκπαίδευσης στην πρώιμη παιδική ηλικία παρέχει πειστικές εμπειρικές ενδείξεις ότι η ποιοτική προσχολική αγωγή έχει διαχρονικά θετικό αντίκτυπο στις ακαδημαϊκές, κοινωνικές και συμπεριφοριστικές προοπτικές του παιδιού (Barnett, 1998; Karoly et al., 1998; Landry, 2008; Niles et al., 2006, 2007· Reynolds et al., 2001). Όταν τα παιδιά γαλουχούνται σε ένα διεγερτικό μουσικό περιβάλλον, είναι πιο πιθανό, για παράδειγμα, να αναπτύξουν ένα ευρύ φάσμα θετικών προσωπικών, κοινωνικών και διανοητικών χαρακτηριστικών, όπως η αυτοπεποίθηση, η ψυχική υγεία, τα κίνητρα για μάθηση, η ικανότητα ελέγχου της επιθετικότητας καθώς φαίνεται να επιλύουν τις συγκρούσεις με μη βίαιους τρόπους, αναπτύσσοντας και διατηρώντας φιλίες (Tarlov, 2008).

Σκοπός: Το συγκεκριμένο κείμενο παρέχει βασικές πληροφορίες σχετικά με τη μουσική εκπαίδευση της προσχολικής ηλικίας στην Ελλάδα, σε μια προσπάθεια να εντοπίσει τα βασικά χαρακτηριστικά μιας ποιοτικής μετάβασης από την προσχολική εκπαίδευση στο Δημοτικό Σχολείο. Πιο συγκεκριμένα, παρουσιάζονται εξειδικευμένα διεθνή προγράμματα προσχολικής μουσικής εκπαίδευσης που διευκολύνουν αυτή τη μετάβαση με παιδαγωγικούς όρους. Τα δεδομένα αντλούνται από πηγές που περιλαμβάνουν μονογραφίες, ακαδημαϊκά κείμενα και επίσημα έγγραφα της διεθνούς εκπαιδευτικής πολιτικής που εστιάζουν στο παιδαγωγικό πλαίσιο αυτής της μετάβασης με όρους καλλιτεχνίας. Σε μια προσπάθεια συλλογής ερευνητικών δεδομένων με συγκεκριμένο προσανατολισμό, το κείμενο αποτελεί κατάθεση προτάσεων για άλλους ερευνητές, υπευθύνους χάραξης εκπαιδευτικής και πολιτιστικής πολιτικής για επαγγελματίες της εκπαίδευσης, παιδαγωγών και μελών κοινοτήτων που ενδιαφέρονται για την ανάπτυξη ή/και την αξιολόγηση μουσικών προγραμμάτων στον τομέα της προσχολικής εκπαίδευσης.

Αναμενόμενα αποτελέσματα: Η θεωρία της πολιτιστικής συμβατότητας χρησιμοποιείται ως η φιλοσοφική βάση για την εννοιολόγηση της ποιοτικής μουσικής μετάβασης από την

προσχολική εκπαίδευση στο Δημοτικό Σχολείο. Με βάση αυτή τη θεωρητική προϋπόθεση, προτείνουμε τα αναλυτικά προγράμματα της προσχολικής εκπαίδευσης να εισάγουν τη μουσική παιδαγωγική αυτόνομα ως πυλώνα μετάβασης, τα τμήματα να εμπλουτίζονται με τη μουσική κουλτούρα και τα εκπαιδευτικά περιβάλλοντα/δομές να στελεχώνονται επαρκώς από καταρτισμένους παιδαγωγούς. Το ολοήμερο νηπιαγωγείο -ως «χώρος» χρονικής αναφοράς- μπορεί να αποτελέσει κομβικό πεδίο καλών πρακτικών και οι παιδαγωγοί οφείλουν να επιμορφώνονται ώστε να ενδυναμώνουν αντίστοιχα τις εκπαιδευτικές κοινότητες.

Λέξεις-κλειδιά: μουσικοπαιδαγωγικό πλαίσιο, μετάβαση, πρώιμη παιδική ηλικία, δημοτική εκπαίδευση, «εκπαιδευοντας τους εκπαιδευτικούς».

Pedagogical components of the transition from kindergarten to elementary school: Dilemmas and complexities of implementing Music-in-education policies

Maria Argyriou

Laboratory Teaching Staff Department of Preschool Education Sciences and Educational Design
University of the Aegean
m.argyriou@aegean.gr

Background: Music learning begins at birth, and all aspects of a child's healthy development are directly dependent upon that child being immersed within a music-nurturing environment from the early days of life. Restated from a neurological perspective, early childhood experiences have a decisive impact on the architecture of the brain (Levitt, 2008; Tarlov, 2008). Research on various aspects of early childhood music education provides compelling empirical evidence that quality early childhood education has a positive, longitudinal impact on a child's academic and social prospects (Barnett, 1998; Karoly et al., 1998; Landry, 2008; Niles et al., 2006, 2007; Reynolds et al., 2001). When children are nurtured within a stimulating music environment, they are more likely, for example, to develop an extensive range of positive personal, social, and intellectual traits, including self-confidence, mental health, motivation to learn, the ability to control aggression, solve conflict in nonviolent ways, and develop and sustain friendships (Tarlov, 2008).

Aim: The purpose of this article is to provide background information pertaining to early childhood music education in Greece and to identify key characteristics of a quality transition from early childhood education to elementary. A number of international-quality early childhood music education programmes are specifically featured. Our review of the literature involved the interrogation of written sources, including monographs, academic journals, and official educational policy documents that focus on the pedagogical context of music. Data have been collected and synthesised for the benefit of other researchers, policymakers, practitioners, caregivers, and community members interested in the development and/or evaluation of music programmes in the area of early childhood education.

Implications: Cultural compatibility theory is used as the philosophical basis for conceptualising quality musical transitions from preschool to elementary school. Based on this theoretical premise, we propose that preschool education curricula autonomously introduce music pedagogy as a pillar of transition, classes be enriched with musical culture, and educational environments and structures be adequately staffed by qualified educators. The full-day kindergarten, as a "space" of temporal reference, can be a key field of good practices, and educators must be trained to empower educational communities accordingly.

Keywords: music pedagogical context, transition, early childhood, elementary education, "educate the educators"

Η παιδαγωγική σχέση ως προϋπόθεση μιας επιτυχημένης εκπαιδευτικής μετάβασης -Θεωρητικές θέσεις και εμπειρικά δεδομένα

Χρήστος Γκόβαρης

Καθηγητής Π.Τ.Δ.Ε.

Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

govariss@uth.gr

Οι μεταβάσεις συνιστούν σημαντικό ορόσημο της βιογραφικής εξέλιξης κάθε προσώπου, με τις εκπαιδευτικές μεταβάσεις να αποτελούν ένα εξαιρετικά σημαντικό και κρίσιμο μέρος αυτών. Στην περίπτωση των εκπαιδευτικών μεταβάσεων έχουμε να κάνουμε με διαδικασίες που ιδανικά στοχεύουν, σε θεσμικά καθορισμένους χρόνους και χώρους, στο συνταίριασμα του υποκειμενικού με το κοινωνικό. Πρόκειται για ένα συνταίριασμα μεταξύ του ζητούμενου της πλήρους ανάπτυξης του υποκειμενικού δυναμικού της κάθε μαθήτριας και του κάθε μαθητή και ενός συνόλου κοινωνικών προσδοκιών που ορίζουν, κυρίως στη βάση μιας αναπαραγωγικής λογικής, επιμέρους στόχους, νόρμες καθώς και κριτήρια αξιολόγησης αυτής της ανάπτυξης. Η πραγματικότητα των σχολικών ανισοτήτων εγείρει, μεταξύ άλλων, και ερωτήματα αναφορικά με τους πόρους που απαιτούνται έτσι ώστε οι εκπαιδευτικές μεταβάσεις να έχουν θετικά αποτελέσματα. Η εισήγηση θέτει στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος και συζητά θεωρητικά τη σημασία της ποιότητας των παιδαγωγικών σχέσεων ως θεμελιώδους πόρου σε σχέση με το ζητούμενο μιας επιτυχημένης εκπαιδευτικής μετάβασης. Κατανοώντας την εκπαιδευτική διαδικασία ως μια συνολικά σχεσιακή διαδικασία, συνδυάζονται θέσεις από το πεδίο της Θεωρίας της Αναγνώρισης (έμφαση στη διϋποκειμενικότητα του εαυτού) με ερμηνείες εμπειρικών δεδομένων από το πεδίο μελέτης της ανθεκτικότητας με στόχο την ανάδειξη κριτηρίων ποιότητας των παιδαγωγικών σχέσεων ως βασικής προϋπόθεσης μιας επιτυχημένης εκπαιδευτικής μετάβασης.

Λέξεις-κλειδιά: εκπαιδευτικές μεταβάσεις, σχολικές ανισότητες, Θεωρία της Αναγνώρισης

The pedagogical relationship as a condition for a successful educational transition - Theoretical positions and empirical data

Christos Govaris

Professor Department of Primary Education

University of Thessaly

govariss@uth.gr

Transitions constitute important milestones in the biographical development of any person, with educational transitions being an extremely important and crucial part of them. In the case of educational transitions, we are dealing with processes that ideally aim, in institutionally defined times and places, at the confluence of the subjective and the social. It is a reconciliation between the demand for the full development of the subjective potential

of each pupil and a set of social expectations that define, mainly on the basis of a reproductive logic, individual objectives, norms and criteria for evaluating this development. The reality of school inequalities also raises questions about the resources needed for educational transitions to have a positive impact. The paper focuses on and theoretically discusses the importance of the quality of pedagogical relations as a fundamental resource in relation to the objective of a successful educational transition. Understanding the educational process as an overall relational process, positions from the field of Recognition Theory (emphasis on the intersubjectivity of the self) are combined with interpretations of empirical data from the field of resilience studies in order to highlight criteria for the quality of pedagogical relationships as a fundamental condition for a successful educational transition.

Keywords: educational transitions, school inequities, theory of recognition

Συνιστώσες της μετάβασης από το νηπιαγωγείο στο δημοτικό σχολείο: διαδικασίες και πρακτικές

Αιμιλία Δαλάρη

Υπ. Διδακτόρισα Τ.Ε.Π.Α.Ε.Σ

Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Εκπαιδευτικός ΠΕ60

psed19003@rhodes.aegean.gr

Εμμανουήλ Κόνσολας

Καθηγητής Τ.Ε.Π.Α.Ε.Σ.

Πανεπιστήμιο Αιγαίου

konsolas@rhodes.aegean.gr

Άννα-Μαρία Καρακωνσταντίνου

Υπ. Διδακτόρισα Τ.Ε.Π.Α.Ε.Σ

Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Εκπαιδευτικός ΠΕ02

psed17009@rhodes.aegean.gr

Η ανάπτυξη και η εξέλιξη του ανθρώπου συνοδεύεται από μεταβάσεις που αποτελούν υγιείς και απαραίτητες φάσεις, γίνονται όμως δύσκολες κι αγχογόνες όταν βιώνονται στην προσχολική ηλικία. Συγκεκριμένα, η μετάβαση σε διαφορετικά πλαίσια αγωγής και εκπαίδευσης από τα προηγούμενα, σημαίνει την είσοδο του μικρού παιδιού από την προσχολική αγωγή στην υποχρεωτική εκπαίδευση ενώ συνδέεται συχνά με την έννοια της ετοιμότητας. Παραδοσιακά, η μετάβαση είναι μια αλλαγή στα συναισθήματα των παιδιών, μια αλλαγή δηλαδή από μια ψυχοκοινωνική κατάσταση σε μια άλλη. Ωστόσο, η έννοια της μετάβασης, από μόνη της έχει αναπτύξει διαφορετικές σημασίες σε διαφορετικά πεδία όπως αυτό της οντολογίας, της κοινωνίας, της οικονομίας, της πολιτικής και της πολιτιστικής ζωής. Η διαδικασία της μετάβασης, ωστόσο, παρουσιάζει αξεπέραστες δυσκολίες σε ένα αριθμό παιδιών, όχι και τόσο ασήμαντο, με αποτέλεσμα η μετάβαση από το νηπιαγωγείο στο δημοτικό σχολείο να εξακολουθεί να αποτελεί νευραλγικό σημείο στο εκπαιδευτικό μας σύστημα.

Η παρούσα εργασία εστιάζει και αναλύει το θέμα της μετάβασης από το νηπιαγωγείο στο δημοτικό σχολείο μέσω ερμηνευτικής προσέγγισης του θέματος σκιαγραφώντας τους ενδογενείς και εξωγενείς παράγοντες που διαμορφώνουν το χαρακτήρα της, με στόχο την αντιμετώπιση των προβλημάτων που ανακύπτουν στο πλαίσιό της και αφορούν τους μαθητές, τους εκπαιδευτικούς αλλά και τους γονείς. Αρχικά, πραγματοποιείται μια προσπάθεια προσδιορισμού της έννοιας της μετάβασης ενώ εν συνεχεία, επιχειρείται μια εκτενής ανασκόπηση του αναλυτικού προγράμματος τόσο του νηπιαγωγείου όσο και του δημοτικού σχολείου.

Ακόμη, αναφέρεται στον σημαντικό ρόλο που διαδραματίζουν τόσο οι εκπαιδευτικοί όσο και η οικογένεια κατά την περίοδο της μετάβασης ενώ ως επιμέρους στόχοι της εργασίας τέθηκαν: α) η διερεύνηση των στάσεων και των απόψεων των εκπαιδευτικών σχετικά με το θέμα της μετάβασης από το νηπιαγωγείο στο δημοτικό σχολείο, β) η ανάπτυξη θεμάτων που σχετίζονται με την συνεργασία των εκπαιδευτικών των δύο βαθμίδων, και τέλος, γ) η ανάδυση των συναισθηματικών συνιστωσών που έχει κάθε παιδί όταν μεταβαίνει από τη μια σχολική βαθμίδα στην επόμενη.

Λέξεις κλειδιά: μετάβαση, νηπιαγωγείο, δημοτικό σχολείο, αναλυτικό πρόγραμμα

Components of the transition from kindergarten to primary school: procedures and practices

Aimilia Dalari

PhD Candidate, University of the Aegean

Pre-school teacher

psed19003@rhodes.aegean.gr

Emmanouil Konsolas

Professor Department of Preschool Education Sciences and Educational Design

University of the Aegean

konsolas@rhodes.aegean.gr

Anna- Maria Karakonstantinou

PhD Candidate, University of the Aegean

Special Education Philologist

psed17009@rhodes.aegean.gr

Human growth and development is accompanied by transitions that are healthy and necessary phases, but become difficult and stressful when experienced in preschool age. In particular, the transition to different contexts of education and training from the previous ones, means the entry of the young child from pre-school education to compulsory education and is often associated with the concept of readiness. Traditionally, the transition is a change in children's emotions, that is, a change from one psychosocial situation to another. However, the concept of transition, itself, has developed different meanings in different fields such as that of ontology, society, economy, politics and cultural life. The transition process, however, presents insurmountable difficulties for a number of children, not so insignificant, with the result that the transition from kindergarten to primary school is still a key point in our education system.

This thesis focuses on and analyzes the issue of the transition from kindergarten to primary school through an interpretive approach to the issue, outlining the endogenous and exogenous factors that shape its character, in order to address the problems that arise in its context and concern students, teachers and parents. Initially, an attempt is made to define the concept of transition and then, an extensive review of the curriculum of both kindergarten and primary school is attempted.

It also refers to the important role played by both teachers and the family during the transition period, while the individual objectives of the work were: a) the investigation of teachers' attitudes and views on the issue of transition from kindergarten to primary school, b) the development of issues related to the cooperation of teachers of the two levels, and finally, c) the emergence of the emotional components that each child has when moving from one school level to the next.

Keywords: transition, kindergarten, primary school, curriculum

"Όπως ένας σχοινοβάτης": μία χειρονομία για την επαγγελματική ηθική στην εκπαίδευση

Έλενα Θεοδωροπούλου

Καθηγήτρια Τ.Ε.Π.Α.Ε.Σ.

Πανεπιστήμιο Αιγαίου

theod@rhodes.aegean.gr

* Bateson Gr., Steps to an ecology of mind, London: Jason Aronson Inc. 1987, p. 128, 133

Ενδιαφέρον για τον προσδιορισμό της ικανότητας της επαγγελματική ηθικής να αποτελέσει ένα ζήτημα αιχμής για την εκπαιδευτική πραγματικότητα, έχει η συζήτηση για τη δυνατότητά της να γίνει κατανοητή ως ένα κατεξοχήν ερευνητικό πεδίο αυτοστοχασμού και έγνοιας και όχι υπόσχεσης ή θεραπείας. Αυτή η έγνοια επίμονα επικαλείται (ή ενυπάρχει σε) μία εντατική και συνεχή κίνηση σκέψης, ενώ εισάγει και υποστηρίζει μία πραξιακή ένταση που ενδυναμώνει την κατανόηση του επαγγελματικού στοιχείου, όχι ως καθησυχαστικού ρυθμού πρόωρης/εξαναγκασμένης ηθικοποίησης και αντιστάθμισης, αλλά ως ενός εύφορου αλλά ασταθή χώρου εύθραυστων σχέσεων και πεποιθήσεων, όπου το διλημματικό στοιχείο δημιουργεί έναν αναδυόμενο ιστό, ο οποίος υπερκαλύπτει όποια βεβαιότητα και όποια λύση.

Οι εμπειρίες των εκπαιδευτικών αναδεικνύουν την πολυπλοκότητα και την πολυκριτηριακότητα των ηθικών προβληματισμών. Ωστόσο, υφίσταται μία ανεξάντλητη και ασύμμετρη σύγκρουση ή διεγκυστίνδα ανάμεσα στη «σκληρή» πλευρά (ιδωμένη ως αντικειμενική και αναπόφευκτη) της ηθικής (κώδικες, νόμοι, ρυθμίσεις, συμβάσεις, έθιμα, πολιτισμικές και κοινωνικές συντεταγμένες) και την «ήπια» πλευρά των ηθικών αποφάσεων που σχετίζονται με αναστοχαστικές, κριτικές, υπαρξιακές, υποκειμενικές κινήσεις ευθύνης. Αυτή η διάκριση πάντως, δεν είναι σαφής και ανυπέρβλητη – όντως, η εκπαιδευτική/παιδαγωγική πράξη, από τη φύση της, κρύβει και αναπτύσσει αναπότρεπτα και τα δύο χαρακτηριστικά (τα οποία ούτως ή άλλως φέρονται και σημαίνονται από το ίδιο το όνομα της επαγγελματικής ηθικής). Τα υποκείμενα που ενεργούν, καλούνται να χαράξουν το δικό τους μονοπάτι με μεγάλη περίσκεψη και αυτή η προσπάθεια δεν μπορεί παρά να είναι επισφαλής, διαταράσσοντας την ήρεμη επιφάνεια της επαγγελματικής ηθικής ως κωδικοποιητικής και κατεξοχήν αποτροπαϊκής, συνεπειοκρατικής ή και αποτιμητικής /επικριτικής θεσμικής απαίτησης.

Λέξεις-κλειδιά

Πραξιακή ένταση, παιδαγωγικό-φιλοσοφικό τακτ, επαγγελματική ηθική ως πρακτική και πράξη, διλημματική ένταση

“Like a tightrope walker”*: a gesture for professional ethics in education

Elena Theodoropoulou

Professor Department of Preschool Education Sciences and Educational Design
University of the Aegean
theod@rhodes.aegean.gr

* Bateson Gr., Steps to an ecology of mind, London: Jason Aronson Inc. 1987, p. 128, 133

We argue for a professional ethics in education that could be perceived as a par excellence field of research and of self-reflection, of concern and not of promise or therapy. This concern persistently appeals to an intense and continuous/ tenacious movement of thought, while introducing a praxial tension reinforcing the understanding of the professional not as a reassuring space of premature/forced moralization and counterbalancing, but as a fertile but unsteady space of fragile relations and beliefs where the dilemmatic element form an emergent tissue that prevails over any certainty and solution.

In fact, teacher’s experiences in the field testify, on the one hand about the complexity and multicrateriality of ethical issues and on the other hand, an inexhaustible and incommensurable conflict between the “hard” part (taken as objective and unescapable) of ethics -codes, laws, regulations, conventions, customs, cultural and social pressures – and the, so to speak, “soft” part of ethical decisions related to reflective, critical, existential, subjective movements. Nevertheless, this distinction is not clear and unsurpassed – in fact, educational/pedagogical praxis, by its nature and urgency, hides and develops inevitably both elements (besides carried/signified by the very name of professional ethics). The actors should trace tactfully their own path and this endeavor cannot but be precarious, a feature that disturbs professional ethics mainly seen as institutional frame and demand.

Keywords:

praxial intensity, tact, professional ethics as practice and praxis, dilemmatic tension.

Η μετάβαση από το εσωτερικό πεδίο της παιδαγωγικής μελέτης στο περιβάλλον του και αντίστροφα

Φραγκίσκος Καλαβάσης

Καθηγητής Τ.Ε.Π.Α.Ε.Σ.

Πανεπιστήμιο Αιγαίου

kalabas@aegean.gr

Η ικανότητα διάκρισης της πολλαπλότητας σε ένα σύνολο στοιχείων, όπως αντικείμενα, όντα, φαινόμενα ή κοινωνικές δομές κατά την παρατήρησή τους, συνδέεται με την αναγνώριση των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών τους και την εξελικτική τους τροχιά.

Μέσα από αυτή τη διεργασία, η θεωρούμενη πολλαπλότητα αναγνωρίζεται ως ποικιλία. Αυτή η διεργασία νοητικής μετάβασης από την ποσοτική κατασκευή στην ποιοτική κατασκευή της διάκρισης διαφέρει ανάλογα με το αν εφαρμόζεται σε μια πολλαπλότητα αντικειμένων, όντων, φαινομένων ή κοινωνικών δομών.

Η αναγνώριση της εξέλιξης των χαρακτηριστικών των στοιχείων προϋποθέτει μια χρονική διάρκεια, μια ορισμένη περίοδο παρατήρησης, κατά την οποία τα χαρακτηριστικά των στοιχείων αλλάζουν σε σχέση με την αλλαγή του περιβάλλοντος τους, αλλά και σε σχέση με τη μνήμη που ενσωματώνεται στη νοητική διεργασία της παρατήρησης από την πλευρά του παρατηρητή.

Το περιέχον, επομένως περιβάλλον, εισάγεται και αλληλεπιδρά προοδευτικά και άρρηκτα στην εξελικτική διαδικασία των περιεχομένων στοιχείων του.

Επιπλέον, η ικανότητα του παρατηρητή να κάνει διακρίσεις συνδέεται με τη διανοητική του ικανότητα να συγκρίνει και να συσχετίζει τις συγκυριακές αντιλήψεις στα διαφορετικά χρονικά στάδια της παρατήρησης.

Έτσι, η πράξη της παρατήρησης και η ευφυΐα της διαδικασίας διάκρισης μέσα σε μια ποικιλία ενσωματώνονται στην παρατηρούμενη πολυπλοκότητα του αμοιβαίου μετασχηματισμού του εσωτερικού ενός πεδίου και του περιβάλλοντος του.

Με αυτήν την προσέγγιση, όπου το περιέχον γίνεται περιεχόμενο και η παρατήρηση συμπλέκεται με τη μνήμη, οδηγούμαστε από τη διάκριση των ποικιλιών σε μια εννοιοποίηση του φαινομένου της μετάβασης καταστάσεων στις οποίες στοιχεία, περιβάλλοντα και παρατηρητές αλληλεπιδρούν.

Η μετάβαση από μια κατάσταση σε μια διαδοχική εκδοχή της συνδέεται αφενός με το μοντέλο διάκρισης του παρατηρητή, αφετέρου με τις αποβλεπτικότητες των δράσεων του που προκύπτουν από το μοντέλο της παρατήρησης.

Τώρα, ακολουθώντας το σκεπτικό που μας οδήγησε στην έννοια των καταστάσεων, πρέπει επίσης να υποθέσουμε ένα περιβάλλον και πιθανώς έναν παρατηρητή.

Σε αυτή τη συστημική προσέγγιση, θα διερευνήσουμε τους μηχανισμούς μετάβασης στην περίπτωση των σχολικών μονάδων ως μανθανόντων οργανισμών. Στις σχολικές μονάδες, η διεπιστημονική σύνδεση μεταξύ των μαθημάτων αλληλεπιδρά με την επικοινωνία μεταξύ των εσωτερικών λειτουργιών (διοικητικές, παιδαγωγικές, εκπαιδευτικές) αναπτύσσοντας αναστοχαστικά μοντέλα νοημοσύνης και μηχανικές

ικανότητες προσαρμογής και παρέμβασης στο συστημικό τους περιβάλλον (οικογένεια, κοινωνία, πόλη).

Θα παρουσιάσουμε παραδείγματα αριθμητικών μοντέλων που περιγράφουν την αναδρομική εξέλιξη μιας ακολουθίας και τοπολογικά διαγράμματα ή γραφήματα δικτύου που μπορούν να περιγράψουν την πολυπλοκότητα των αναδρομικών μεταβάσεων.

Λέξεις-κλειδιά: αριθμητικά μοντέλα, αναδρομικές μεταβάσεις, σχολικές μονάδες, μανθάνοντες οργανισμοί

The transition from the inner field of pedagogical study to its environment and vice versa.

Fragkiskos Kalavasis

Professor Department of Preschool Education and Educational Design

University of the Aegean

kalabas@aegean.gr

The ability to distinguish the multiplicity in a set of elements, such as objects, beings, phenomena, or social structures when observing them, is linked to the recognition of their particular characteristics and their evolutionary trajectory.

By this process, the considered multiplicity is recognized as variety. This process of mental transition from the quantitative construction to the qualitative construction of the distinction differs according to whether it applies to a multiplicity of objects, beings, phenomena, or social structures.

The recognition of the evolution of the characteristics of the elements supposes a temporal duration, a certain period of observation during which the characteristics of the elements change in relation to the change of their environment, but also in relation to the memory integrated in the mental process of observation on the part of the observer.

The containing environment is therefore inserted and interacts progressively and inextricably in the evolutionary process of the contained elements.

Moreover, the capacity of the observer to make distinctions is linked to his intellectual capacity to compare and relate point perceptions at different temporal stages of the observation.

Thus, the act of observation and the intelligence of the process of discernment within a variety are embodied in the observed complexity of the mutual transformation of a field's interior and its environment.

With this approach, where container becomes contained and observation is entwined with memory, we are led from the distinction of varieties to a conceptualization of the phenomenon of situation transitions in which elements, environments, and observers interact.

The transition from a situation to a successive version of it is linked on the one hand to the noetic model of distinction of the observer, on the other hand to the intentionality of his actions resulting from the model of observation.

Now, following the reasoning that led us to the concept of situations, we must also suppose an environment and possibly an observer.

In this systemic approach, we will follow the engineering of transition in the case of schools as learning organizations. In the school units, the interdisciplinary connection between the courses interacts with the communication among the internal functions (administrative, pedagogical, educational) developing reflective models of intelligence and capacities for adaptation and intervention in its systemic environment (family, society, city).

We will present examples of arithmetic models that describe the recursive evolution of a sequence and topological diagrams or network graphs that can describe the complexity of recursive transitions.

Keywords: numerical models, recursive transitions, school units, learning organisations

“Συνιστώσες της μετάβασης στο πλαίσιο συνάρθρωσης των σχέσεων μαθητή με μαθησιακές δυσκολίες και σχολείου, από το Δημοτικό στο Γυμνάσιο”.

Άννα-Μαρία Καρακωνσταντίνου

Υπ. Διδακτόρισα Τ.Ε.Π.Α.Ε.Σ

Πανεπιστήμιο Αιγαίου,

Εκπαιδευτικός ΠΕ02

psed17009@rhodes.aegean.gr

Εμμανουήλ Κόνσολας

Καθηγητής, Τ.Ε.Π.Α.Ε.Σ.

Πανεπιστήμιο Αιγαίου

konsolas@rhodes.aegean.gr

Αιμιλία Δαλάρη

Υπ. Διδακτόρισα Τ.Ε.Π.Α.Ε.Σ

Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Εκπαιδευτικός ΠΕ60

psed19003@rhodes.aegean.gr

Το κείμενο αναφέρεται σε ένα σημαντικό ορόσημο της ζωής των μαθητών και μαθητριών που φοιτούν στην ελληνική υποχρεωτική εκπαίδευση: τη μετάβασή τους από το Δημοτικό στο Γυμνάσιο. Σκιαγραφεί τους ενδογενείς και εξωγενείς παράγοντες που διαμορφώνουν το χαρακτήρα αυτής της μετάβασης, με στόχο την αντιμετώπιση των προβλημάτων που ανακύπτουν στο πλαίσió της και αφορούν τους μαθητές/τις μαθήτριες, τους εκπαιδευτικούς αλλά και τους γονείς. Το συγκεκριμένο πόνημα εστιάζει στους μαθητές/ στις μαθήτριες με ειδικές μαθησιακές δυσκολίες καθώς και στην διαδικασία μετάβασης τους από την Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση στην Δευτεροβάθμια, καθώς επίσης τονίζεται και η αναγκαιότητα συμπερίληψής τους στην “γενική” σχολική κοινότητα και στο “Ένα σχολείο για όλους/όλες”. Επίσης, αναλύονται οι δυσκολίες που συναντούν οι μαθητές/τριες κατά την προσαρμογή τους στο περιβάλλον του Γυμνασίου και αναφέρεται αντιπροσωπευτικά στα φαινόμενα του σχολικού εκφοβισμού και της σχολικής εξουσίας. Τέλος, διατυπώνονται προτάσεις για την υπέρβαση των δυσκολιών της εν λόγω μετάβασης σε σχέση με συγκεκριμένες πρακτικές. Οι προτάσεις εστιάζουν στην σημασία και στο ρόλο της διδασκαλίας στον σχολικό χώρο, όπως επίσης και στον ρόλο που διαδραματίζει ο/η εκπαιδευτικός στην σχολική αίθουσα, καθιστώντας τον/την σημαντικό/ή για την διατήρηση αρμονικών σχέσεων μεταξύ των μαθητών/-τριών. Ο/Η εκπαιδευτικός οφείλει να καταδείξει προθυμία, να επενδύσει σε χρόνο, πόρους και καθοδήγηση των μαθητών/τριών του όταν εισέρχονται στο Γυμνάσιο, προκειμένου να αναπτύξουν δεξιότητες προσαρμογής στη νέα κατάσταση χρησιμοποιώντας κατά την διδασκαλία του την διαφοροποιημένη μάθηση έτσι ώστε να μην εξαιρεθεί κανένας/καμία μαθητής/τρια από την εκπαιδευτική διαδικασία. Καθώς, η σχολική

πραγματικότητα πλέον διαπνέεται από έναν διαπολιτισμικό χαρακτήρα με αποτέλεσμα η μετάβαση από τη μία βαθμίδα στην άλλη να θεωρείται κάπως "δύσκολη" όχι μόνο για τους μαθητές/τριες με ειδικές μαθησιακές δυσκολίες αλλά και για τους υπόλοιπους/ες μαθητές/τριες, αφού θα πρέπει να ανταποκριθούν στις νέες απαιτήσεις τόσο σε καινούρια γνωστικά αντικείμενα όσο και ως προς την "ενσωμάτωση" και την ομαλή τους μετάβαση στα νέα δεδομένα. Αυτό που έχει σημασία είναι να γίνει κατανοητή η μοναδικότητα του κάθε παιδιού κατά την μετάβασή του από το Δημοτικό στο Γυμνάσιο.

Λέξεις- Κλειδιά: Γυμνάσιο, ειδικές μαθησιακές δυσκολίες, σχολική κοινωνικοποίηση, διαφοροποιημένη διδασκαλία

"Components of transition in the context of articulation of student with learning disabilities and school relationships from primary to secondary school".

Anna- Maria Karakonstantinou

PhD candidate, Department of Preschool Education Sciences and Educational Design
University of the Aegean
Special Education Philologist
psed17009@rhodes.aegean.gr

Emmanouil Konsolas

Professor Department of Preschool Education Sciences and Educational Design
University of the Aegean
konsolas@rhodes.aegean.gr

Aimilia Dalari

PhD candidate Department of Preschool Education Sciences and Educational Design
University of the Aegean
Pre-school teacher
psed19003@rhodes.aegean.gr

The text refers to an important milestone in the lives of pupils attending Greek compulsory education: their transition from primary school to secondary school. It outlines the endogenous and exogenous factors that shape the character of this transition, with the aim of addressing the problems that arise in the context of this transition and concern students, teachers and parents. This paper focuses on students with specific learning difficulties and the process of their transition from primary to secondary education, as well as the necessity of their inclusion in the "general" school community and in "One School for All". It also analyses the difficulties encountered by the students during their adaptation to the high school environment and refers to the phenomena of bullying and school authority. Finally, proposals are made to overcome the difficulties of this transition in relation to specific practices. The proposals focus on the importance and role of teaching in the school environment, as well as the role of the teacher in the classroom, making him/her important for maintaining harmonious relationships between students. The teacher must demonstrate

willingness to invest intime, resources and mentoring of students when they enter secondary school in order to develop skills to adapt to the new situation by using differentiated learning in his/her teaching so that no student is excluded from the educational process.

As the school reality is nowadays characterized by an intercultural character, the transition from one level to another is considered somewhat "difficult" not only for students with specific learning difficulties but also for the rest of the students, since they will have to meet the new requirements both in new subjects and in terms of "integration" and their smooth transition to the new data. What is important is to understand the uniqueness of each child during the transition from primary to secondary school.

Keywords: secondary school, special learning difficulties, school socialization, differentiated teaching

Αναδεικνύοντας ένα πολυπολιτισμικό τρόπος διαβίωσης και νέες μορφές κοινωνικής μετάβασης: Μια πόλη μέσα στην πόλη

Εβίκα Καραμαγκιώλη

ΤΕΑΠΗ,

Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

karamagioli@gmail.com

Μιχάλης Μεϊμάρης

Ομότιμος Καθηγητής Τμήμα ΕΜΜΕ

Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

mmeimaris@media.uoa.gr

Arnaud Laborderie

ARTEC

University of Paris

Διαπολιτισμική συνύπαρξη, συμμετοχικά μοντέλα διαβίωσης, συμπεριληπτική διαχείριση του αστικού χώρου είναι μερικά μόνο από τα χαρακτηριστικά που παρατηρούνται στον τρόπο οργάνωσης και λειτουργίας των σύγχρονων πόλεων. Έχοντας ως πεδίο μελέτης της περιοχή του Παγκρατίου, μια περιοχή στο κέντρο της πόλης των Αθηνών, καταγράφονται και αναδεικνύονται όλα εκείνα τα πολιτισμικά χαρακτηριστικά και οι διαδικασίες που οδηγούν σε νέα καινοτόμα μοντέλα αστικοποίησης. Μέσα από την αξιοποίηση της ποιοτικής μεθοδολογία της Ψηφιακής Αφήγησης (digital storytelling), κάτοικοι της περιοχής περιγράφουν το πως διαμορφώθηκε στο χρόνο το Παγκράτι και εστιάζουν στην προσωπική τους συμμετοχή στην μετάβαση σε ένα νέο κοινωνικό μοντέλο διαβίωσης. Η ερευνητική προσπάθεια που παρουσιάζεται είναι το αποτέλεσμα της συνεργασίας μεταξύ του Πανεπιστημίου Αθηνών και του Université Paris 8 Vincennes-Saint-Denis και της δουλειάς "πεδίου" που πραγματοποιήθηκε από μια ομάδα μεταπτυχιακών φοιτητών από το Πρόγραμμα Master CEN (Création et édition numériques), mention Humanités numériques, που θα βρεθούν στην Αθήνα για τον σκοπό αυτό. Η μεθοδολογία και το υλικό που θα παραχθεί, πρόθεση είναι να διατεθούν ανοικτά για αντίστοιχες εκπαιδευτικές πρωτοβουλίες.

Λέξεις-κλειδιά: Διαπολιτισμική συνύπαρξη, συμμετοχικά μοντέλα διαβίωσης, συμπεριληπτική διαχείριση

Highlighting a multicultural way of living and new ways of social transition: a city within a city

Evika Karamagioli

Faculty of Communication & Media Studies,
National and Kapodistrian University of Athens

Visiting Assistant Professor (Hon) in humanitarian crisis management, communication and technology, Medical School , University of Bern, Switzerland

karamagioli@gmail.com

Michael Meimaris

Professor Emeritus
Faculty of Communication & Media Studies
National and Kapodistrian University of Athens

mmeimaris@media.uoa.gr

Arnaud Laborderie

ARTEC, University of Paris

Intercultural coexistence, participatory living models, inclusive urban space management are just some of the characteristics observed in the way modern cities are organized and operate. Having as a research field the area of Pagrati in the center of Athens, all those cultural characteristics and processes that lead to new innovative models of urbanization are recorded and highlighted with the use of digital storytelling's qualitative methodology. Residents of the area describe how Pagrati was shaped overtime and focus on their personal participation in the transition to a new social model of living. This research is the result of the collaboration between the University of Athens and the Université Paris 8 Vincennes-Saint-Denis. Field work was carried out by a group of graduate students from the Master CEN (Création et édition numériques) Program, mention Humanités numériques, who will be in Athens for this purpose. The methodology and the material produced will be made openly available for similar educational initiatives.

Keywords: Intercultural coexistence, participatory living models, inclusive urban space management

Μετάβαση από την προσχολική στην σχολική εκπαίδευση: Οι ψυχολογικές επιπτώσεις των νηπίων

Δήμητρα Κατσαρού

Επίκουρη Καθηγήτρια Τ.Ε.Π.Α.Ε.Σ.

Πανεπιστήμιο Αιγαίου

d.katsarou@aegean.gr

Οι σχολικές μεταβάσεις από σχολική βαθμίδα σε σχολική βαθμίδα αποτελούν πρόκληση για την ψυχική υγεία και ευημερία των παιδιών (Burchinal et al., 2020). Αν και οι σχολικές μεταβάσεις για τον τυπικό μαθητικό πληθυσμό θεωρούνται συνήθως επιτυχείς, η βιβλιογραφία αναφέρει ότι κάθε φορά που τα νήπια βαίνουν σε διαδικασίες σχολικής μετάβασης είναι πιθανό να βιώνουν καταθλιπτικά συμπτώματα (Rueger et al., 2014), χαμηλή αυτοπεποίθηση (Jindal-Snape & Miller, 2008), επιθετικότητα (Moilanen et al., 2010) και χαμηλή σχολική επίδοση (Virtanen et al., 2019). Στην ομαλή προσαρμογή των νηπίων στο νέο σχολικό περιβάλλον φαίνεται να παίζει ρόλο η καλή σχέση μεταξύ εκπαιδευτικών και μαθητών, που προάγει την κοινωνικοποίηση, τη συνεργασία και την αίσθηση του ανήκειν σε μία νέα σχολική δομή. Η κακή μεταξύ τους σχέση φαίνεται να οδηγεί σε επιθετικές συμπεριφορές, άγχος, δυσκολίες προσαρμογής και εκφοβισμό (Longobardi et al., 2017). Αντίστοιχα, η συνεργασία σχολείου και οικογένειας είναι σημαντική για την συναισθηματική ασφάλεια του νηπίου και για την γενικότερη ομαλή αποκοπή από το στενό οικογενειακό πλαίσιο σε ένα ευρύτερο (Ferreti & Bub, 2017). Για τον λόγο αυτό, η στενή συνεργασία και οι κοινές δράσεις μεταξύ οικογένειας και σχολείου είναι απαραίτητες για την ομαλή ένταξη του παιδιού στο νέο περιβάλλον (Doyle et al., 2018). Στην παρούσα εισήγηση θα παρουσιαστούν οι ψυχολογικές συνέπειες των νηπίων από την διαδικασία της μετάβασης, η αξία της καλής σχέσης μεταξύ εκπαιδευτικού και μαθητών για την ομαλοποίηση της διαδικασίας και η σχέση και οι παρεμβάσεις μεταξύ σχολείου και οικογένειας με γνώμονα την καλή ψυχική υγεία του νηπίου.

Λέξεις-κλειδιά: συνεργασία σχολείου-οικογένειας, μετάβαση, σχέσης εκπαιδευτικού-μαθητών

Transition from preschool to school education: The psychological effects of toddlers

Dimitra Katsarou

Assistant Professor, Department of Preschool Education and Educational Design
University of the Aegean

d.katsarou@aegean.gr

Although school transitions for the typical student population are usually considered successful, the literature reports that whenever toddlers go through school transition processes they are likely to experience depressive symptoms (Rueger et al., 2014), low self-esteem (Jindal-Snape & Miller, 2008), aggression (Moilanen et al., 2010) and low school performance (Virtanen et al., 2019). A good relationship between teachers and students seems to play an important role in the smooth adaptation of infants to the new school environment, which promotes socialization, cooperation and a sense of belonging to a new school structure. The poor relationship between them seems to lead to aggressive behaviors, anxiety, adjustment difficulties and bullying (Longobardi et al., 2017). Accordingly, school and family cooperation is important for the emotional security of the child and for the overall smooth transition from the narrow family context to a wider one (Ferreti & Bub, 2017). For this reason, close cooperation and joint actions between family and school are necessary for the successful integration of the child in the new environment (Doyle et al., 2018). In this presentation, the psychological consequences of the transition process for infants will be presented, the value of a good relationship between teacher and students for the normalization of the process, and the relationship and interventions between school and family with a view to the good mental health of the toddler.

Keywords: school-family cooperation, transition, teacher-students relationships

Η αποτελεσματική διαχείριση των αλλαγών στους οργανισμούς και στις υπηρεσίες του Δημόσιου Τομέα*

Βασίλειος Κέφης
Καθηγητής Τμήμα Δημόσιας Διοίκησης
Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών & Πολιτικών Επιστημών
bkefis@panteion.gr

Η διαχείριση των αλλαγών είναι μία από τις σημαντικότερες προκλήσεις που έχουν να αντιμετωπίσουν οι οργανισμοί του δημοσίου. Κατά συνέπεια η γνώση των βασικών αρχών, στρατηγικών και τεχνικών σχεδιασμού και υλοποίησης αλλαγών είναι προαπαιτούμενα για την αποτελεσματική άσκηση διοίκησης στο σύγχρονο δημόσιο τομέα.

Ως αλλαγή θεωρείται η μετάβαση από μια κατάσταση σε μια άλλη. Είναι η συνειδητοποίηση της ανάγκης για την ανατροπή του παλιού και την εισαγωγή του νέου, που θα οδηγήσει στην ανάπτυξη και την προόδο.

Υπάρχουν τρία είδη αλλαγών:

1. Οι φυσικές: θεωρούνται ως φυσική ροή των πραγμάτων.
2. Οι επαναστατικές: η ανατροπή της ήδη υπάρχουσας κατάστασης.
3. Οι σχεδιασμένες αλλαγές του μάνατζμεντ: αφορούν τις αλλαγές στο πλαίσιο μιας οργάνωσης.

Για να είναι επιτυχείς οι σχεδιασμένες αλλαγές του μάνατζμεντ προϋποθέτουν μια στρατηγική διαδικασία εισαγωγής και υλοποίησης της αλλαγής σε μια μακροπρόθεσμη προοπτική στα πλαίσια της σφαιρικής προσέγγισης της οργανωτικής πραγματικότητας. Ο Jack Welsh, ιστορικός Πρόεδρος και CEO (Chief Executive Officer) της General Electric, έλεγε : «Να αλλάξετε, προτού να είστε αναγκασμένοι να αλλάξετε».

Λέξεις-κλειδιά: διαχείριση, αλλαγές, στρατηγική, οργανισμοί, δημόσιος τομέας, βελτίωση

**The transition of the school unit from bureaucratic to enhanced service relations:
Views of primary school teachers**

Vasileios Kefis
Professor of Public Administration
Panteion University of Social & Political Sciences
bkefis@panteion.gr

Change management is one of the most important challenges faced by public organizations and especially school units. Consequently, knowledge of the basic principles, strategies and techniques of planning and implementing changes are prerequisites for the effective exercise of administration in the modern public sector. Change is defined as the transition from one state to another. It is the realization of the need to overthrow the old and bring in the new that will lead to growth and progress. There are three types of changes:

1. The natural: they are seen as the natural flow of things.
2. The revolutionary: the overthrow of the already existing situation.
3. Planned management changes: concern changes within an organization

To be successful, planned management changes require a strategic process of introducing and implementing the change in a long-term perspective within the global approach of the organizational reality. Jack Welch, historical President and CEO (Chief Executive Officer) of General Electric, used to say: "Change before you are forced to change."

Key words: management, change, strategy, organizations, public sector, improvement

Ανάπτυξη ευέλικτης σχολικής κουλτούρας ως διαδικασία πολύπλοκης οργανωσιακής μετάβασης και συστημικής αλλαγής σχολικών μονάδων

Σταματίνα Κιούση

Υπ. Διδακτόρισα Τ.Ε.Π.Α.Ε.Σ

Πανεπιστήμιο Αιγαίου

psed20003@aegean.gr

Σε διεθνές επίπεδο οι εκπαιδευτικές πολιτικές προσαρμόζονται στην απαίτηση θεμελιώδους αλλαγής την οποία έχουν ανάγκη τα εκπαιδευτικά συστήματα λόγω της πολυπλοκότητας της σύγχρονης παγκοσμιοποιημένης κοινωνίας. Ωστόσο, όσο βαθύτερα ερευνάται η διαδικασία της αλλαγής προς αυτή την κατεύθυνση, τόσο πιο δυσνόητη και περίπλοκη γίνεται αυτή καθ' αυτή η έρευνα. Απαιτείται, ως εκ τούτου, η δυνατότητα πρόβλεψης της ερευνητικής κατεύθυνσης που θα ακολουθηθεί.

Επειδή οι άνθρωποι είναι εκ φύσεως κοινωνικά όντα, αυτομάτως, καθίστανται συμμετέχοντες σε πολυεπίπεδα και διαρκώς μεταβαλλόμενα συστήματα που διαμεσολαβούνται από αυτό που ερευνητικά ορίστηκε και εξακολουθεί να ορίζεται ως «κουλτούρα».

Αν και η κουλτούρα αποτελεί το μέσο για αλλαγής και τον ρυθμιστικό παράγοντα των τρόπων με τους οποίους οι άνθρωποι συμμετέχουν στις καθημερινές τους δραστηριότητες, είναι δύσκολο να καταστεί πλήρως αντιληπτή. Παρέχει, όμως, μια «εργαλειοθήκη» τεχνικών μέσων που επιτρέπει αλλά και περιορίζει τις ανθρώπινες δράσεις. Είναι σύμφωνα με τον Erickson (2009) «το προϊόν της ανθρώπινης, ανεξάντλητης δημιουργικότητας». Οι άνθρωποι δεν ανήκουν στην κουλτούρα, ωστόσο παράγουν, διαμορφώνουν αλλά και χρησιμοποιούν την υπάρχουσα κουλτούρα για να επιτύχουν ατομικούς και συλλογικούς στόχους και να αλλάξουν ή να αναδιαμορφώσουν τον εαυτό τους και το περιβάλλον τους. Οι σκέψεις και οι πράξεις τους αναδύονται μέσα από πολιτισμικά διαμεσολαβημένες, κοινωνικά κατασκευασμένες και ιστορικά εξελισσόμενες συλλογικές δραστηριότητες.

Σε επίπεδο σχολικών μονάδων, οι ανήκοντες σε αυτές οικειοποιούνται πρακτικές της υπάρχουσας κουλτούρας σε κάθε τους δραστηριότητα εντός και εκτός των σχολείων, ως συμμετέχοντες σε πολλαπλά και διαρκώς μεταβαλλόμενα συστήματα δραστηριοτήτων (π.χ. οικογένεια, τάξη εικαστικών τεχνών και ομάδα μπάσκετ).

Στόχος, λοιπόν, της παρούσας εισήγησης είναι να παρουσιάσει έναν τρόπο διερεύνησης της σχολικής κουλτούρας προσεγγίζοντάς την και χρησιμοποιώντας ένα επιβεβλημένο πλέον συστημικό θεωρητικό υπόβαθρο, το οποίο αντιμετωπίζει την σχολική κουλτούρα ως ένα αναδυόμενο φαινόμενο και ταυτόχρονα βασικό «εργαλείο» κάθε διαδικασίας αλλαγής και βελτίωσης. Απώτερος στόχος είναι ο σχεδιασμός και η παρουσίαση ενός εργαλείου το οποίο, βάσει ενός συστημικού μοντέλου σχολικής κουλτούρας και των σταδίων της συστημικής διαδικασίας αλλαγής, μπορεί να εδραιώσει μία μορφή ευέλικτης σχολικής κουλτούρας που συμβάλλει στην μετάβαση από ένα παραδοσιακό και δύσκαμπτο εκπαιδευτικό σύστημα σε ένα σύστημα που δίνει έμφαση στη διασύνδεση, τη διαμεσολάβηση, την ενεργό μάθηση, την από κοινού λήψη αποφάσεων και κατ' επέκταση τις καλύτερες επιδόσεις κι επιτεύγματα όλων των μαθητών.

Λέξεις-κλειδιά: συστήματα, σχολική κουλτούρα, βελτίωση, σχολικές μονάδες

Developing a flexible school culture as a process of complex organizational transition and systemic change in school units

Stamatina Kioussi

PhD Candidate Department of Preschool Education Sciences and Educational Design
University of the Aegean

psed20003@aegean.gr

At international level, educational policies are adapting to the demand for fundamental change. It is a necessity demanded from educational systems due to the complexity of today's globalized society. However, the deeper the process of change in this direction is investigated, the more obscure and complex the research itself becomes. It is therefore necessary for research to anticipate the direction which needs to be taken.

Because human beings are by nature social beings, they automatically become participants in multi-level and constantly changing systems mediated by what has been and continues to be defined in research as 'culture'.

Although culture is the vehicle for change and the regulator of the ways in which people participate in their daily activities, it is a phenomenon difficult to be fully understood. It does, however, provide a 'toolbox' of technical means which both enables and constrains human actions. It is the product of human, inexhaustible creativity. People do not belong to culture, yet they produce, shape and use the existing culture to achieve individual and collective goals, to change or reshape themselves and their environment. Their thoughts and actions emerge through culturally mediated, socially constructed and historically evolving collective activities.

At school level, school members adapt practices of the existing culture in all their activities inside and outside schools, as participants in multiple and ever-changing systems of activities (e.g., family, visual arts class and basketball team).

The aim of this paper, therefore, is to present a way of exploring school culture by approaching it using an imperative systems theoretical background, which views school culture as an emergent phenomenon and at the same time a key 'tool' in any process of change and improvement. The ultimate goal is to design and present a tool which, based on a systemic model of school culture and the stages of the systemic change process, can establish a form of flexible school culture that contributes to the transition from a traditional and rigid educational system to one that emphasizes on interconnection, mediation, active learning, shared decision making and thus better performance and achievement for all students.

Keywords: systems, school culture, improvement, schools

Η ανάπτυξη μανθανόντων/ ευφυών εκπαιδευτικών οργανισμών ως συστημική διαδικασία μετάβασης από την κατάσταση ανοργάνωτης στην κατάσταση οργανωμένης πολυπλοκότητας.

Αναστάσιος Κοντάκος

Καθηγητής Τ.Ε.Π.Α.Ε.Σ

Πανεπιστήμιο Αιγαίου

kodak@aegean.gr

Στη συστημική θεωρία γενικά και στην θεωρία των κοινωνικών λειτουργικών συστημάτων ειδικότερα επιχειρείται μία νέα προσέγγιση του ορθολογισμού ως μοντέλου και εργαλείου οργάνωσης του μακρόκοσμου όπως και του μικρόκοσμου και δι' αυτής η αποκατάσταση της τιμής της ανομολόγητης και «πανταχού παρούσας» αιτιοκρατίας. Μέσω μίας διαρκούς διαδικασίας κατασκευής/δόμησης και γκρεμίσματος/αποδόμησης, οργάνωσης και αποδιοργάνωσης των κοσμικών, των φυσικών και ανθρώπινων πραγμάτων με θεμελιακές φυλογενετικές και οντογενετικές αναφορές αναζητιέται ο προσδιορισμός της σχέσης κόσμου και ανθρώπου, φύσης και κοινωνίας, όντος και βιώματος με στόχευση την ανάδειξη και την δημιουργία και δρομολόγηση πρωταρχικών προϋποθέσεων του κοινωνικού βίου και την αποκάλυψη των βασικών αρχών ύπαρξης και λειτουργίας τους.

Το βασικό ερώτημα που αποκρυσταλλώνεται πλέον είναι ο τρόπος της μετάβασης από την απόλυτη δυνητικότητα στην λειτουργική δυνατότητα, δηλαδή από την πολυπλοκότητα ως ολοτική και ανοργάνωτη κοινωνικά, γνωσιακά και συνειδησιακά και λειτουργικά ασύμβατη κατάσταση του κόσμου, σε μία κατάσταση επιλέξιμη, αποφασίσιμη και δρασικά μετασχηματιζόμενη και αξιοποιήσιμη, δηλαδή στην οργανωμένη πολυπλοκότητα. Σε ένα κόσμο στα μέτρα του ανθρώπου και της κοινωνίας. Οριοθετημένο, περιγράψιμο, οργανωμένο, λειτουργικό. Γεμάτο νόημα. Στην παρούσα εισήγηση επιδιώκεται η οριοθέτηση, περιγραφή και κατανόηση των μοντέλων, της διαδικασίας, των τεχνικών και των εργαλείων μετάβασης οργανισμών ως κοινωνικών υποσυστημάτων, από καταστάσεις ανοργάνωτης σε καταστάσεις οργανωμένης πολυπλοκότητας στο παράδειγμα των εκπαιδευτικών μονάδων ως μίας μανθάνουσας διαδικασίας διαρκούς ανάπτυξης εσωτερικής πολυπλοκότητας στην ζωτικής σημασίας επιβεβαίωση της ταυτότητάς τους αυτοποιοτικά και αυτοαναφορικά. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται και στο παράδοξο της αντίστροφα ανάλογης σχέσης μεγέθους και πολυπλοκότητας ως έκφρασης της δυναμικής μεταβλητικότητας τους (μικρόσκοπος ως ανοργάνωτη πραγματικότητα στην οποία κυριαρχούν βιολογικές και συνειδησιακές δυνάμεις vs μακρόκοσμος, ως οργανωμένη πολυπλοκότητα στη βάση νόμων (φύση) και κανόνων (κοινωνία) και του επιπέδου ανάπτυξης πολυπλοκότητας που έχει ως αποτέλεσμα την οριοθέτηση και απο/οριοθέτηση ταυτόχρονα της εν λόγω πραγματικότητας.

Στο πλαίσιο αυτό αξιοποιούνται συστημικές θεωρίες, έννοιες και συστημικά μεγέθη, όπως το νόημα, η ενδεχομενικότητα, η πληροφορία, η αβεβαιότητα, τα όρια, η δομική σύζευξη και η πολυπλοκότητα, αυτοποίηση και αυτοαναφορά.

Η βασική ιδέα που διαπερνά το συλλογισμό μας και προτείνεται μέσα από αυτή την εισήγηση είναι η επιβεβλημένη επαναξιολόγηση των αξιωματικών και πρωταρχικών επιταγών του μεταμοντερνισμού ως πνευματικής και κοσμοθεωρητικής έκφρασης ενός σύγχρονου σχετικισμού και εν μέρει αγνωστικισμού, στη βάση της συστημικής θεωρίας και άλλων νέων προσεγγίσεων στις θετικές, π.χ. κβαντομηχανική και κοινωνικές επιστήμες, π.χ. θεωρία των κοινωνικών λειτουργικών συστημάτων, γενικότερα.

Εκτιμώντας ότι η γραμμικότητα ακόμα και αν αυτή αντίκειται λειτουργικά σε φυσικούς, βιολογικούς και νοηματικούς νόμους, εξακολουθεί να αποτελεί το άγιο δισκοπότηρο των εφαρμοσμένων επιστημών και η αναπόδραστη βάση της λειτουργικής μηχανικής στην επιδίωξη ικανοποίησης των αναγκών (των μελών) της κοινωνίας και εκπλήρωσης των προσδοκιών τους. Όχι πλέον ως γενικός και τελεολογική αναγκαιότητα αλλά ως διαδικασία, ως αλγόριθμος επικοινωνίας και κοινωνικής δράσης. Συμπερασματικά, στη βάση μίας τελεονομικής αιτιότητας, που σημαίνει κατά περίπτωση και συνάμα ολοτικά παραμένουμε ικανοί για επικοινωνία και δράση που σημαίνει ικανοί να λαμβάνουμε αποφάσεις δημιουργώντας όλες τις απαραίτητες προϋποθέσεις επιλογής. Εντέλει, τυχαιότητα είναι αιτιότητα που στερείται πληροφοριακής πληρότητας. Όσο περισσότερες πληροφορίες έχουμε στη διάθεσή μας, τόσο περισσότερο η τυχαιότητα γίνεται ενδεχομενικότητα και πιθανή βεβαιότητα.

Λέξεις-κλειδιά: Σχολικές Μονάδες, Συστημική Θεωρία, Πολυπλοκότητα, Σχολική Ανάπτυξη, Μετάβαση, Οργανωσιακή Μάθηση

The development of learning/intelligent educational organizations as a systemic process of transition from the state of unorganized to the state of organized complexity

Anastassios Kodakos

Professor Department of Preschool Education Sciences and Educational Design
University of the Aegean
kodak@aegean.gr

In systemic theory in general and in the theory of social functional systems in particular, a new approach to rationality is attempted as a model and tool for organizing the macrocosm as well as the microcosm and thereby restoring the honor of the unacknowledged and "ubiquitous" causality.

Through a continuous process of construction and deconstruction, organization, and disorganization of worldly, natural and human things with fundamental phylogenetic and ontogenetic references, the determination of the relationship between world and man, nature and society, being and experience is sought with the aim of highlighting and the creation and routing of primary conditions of social life and the disclosure of the basic principles of their existence and operation. The main question that now crystallizes is the way of the transition from absolute potentiality to functional possibility, i.e., from complexity as a holistic and disorganized socially, cognitively and consciously and functionally incompatible state of the world, to a

state that is selectable, decidable and actively transformed and usable, that is, to organized complexity. In a world measured by man and society. Bounded, describable, organized, functional. Meaningful.

In this presentation, we seek to delineate, describe, and understand the models, process, techniques, and tools of transition of organizations as social subsystems, from states of disorganization to states of organized complexity in the example of educational units as a latent process of continuous development of internal complexity in the vital confirming their identity autopoietically and self-referentially. Emphasis is also placed on the paradox of the inversely proportional relationship of size and complexity as an expression of their dynamic variability (microcosm as an unorganized reality dominated by biological and conscious forces vs macrocosm, as an organized complexity based on laws (nature) and norms (society) and the level of development of complexity that results in the simultaneous delimitation and de/delimitation of the reality in question. In this context, systemic theories, concepts, and systemic dimensions are used, such as meaning, contingency, information, uncertainty, boundaries, structural coupling and complexity, self-actualization, and self-reference. The basic idea that permeates our reasoning and is proposed through this introduction is the forced re-evaluation of the axiomatic and primary imperatives of postmodernism as an intellectual and world-theoretical expression of a modern relativism and partly agnosticism, based on systemic theory and other new approaches to positive, e.g., quantum mechanics and social sciences, e.g., theory of social functional systems, in general. Appreciating that linearity, even if it functionally contradicts physical, biological and semantic laws, is still the holy grail of applied sciences and the inescapable basis of functional engineering in the pursuit of satisfying the needs (of the members) of society and fulfilling their expectations. No longer as a general and teleological necessity but as a process, as an algorithm of communication and social action. In conclusion, based on a teleonomic causality, which means case-by-case and at the same time holistically we remain capable of communication and action which means capable of making decisions by creating all the necessary conditions of choice. Randomness is causality that lacks informational completeness. The more information we have at our disposal, the more randomness becomes contingency and ultimately certainty.

Keywords: School Organizations, Systems Theory, Complexity, School Development, Transition, Organizational Learning.

Η Επιστήμη των Πολιτών ως μέσο ρύθμισης των αλληλεπιδράσεων της Σχολικής Μονάδας στο πλαίσιο της Εκπαιδευτικής Μηχανικής

Γεώργιος Κρητικός

Μέλος Ε.Δι.Π., Τ.Ε.Π.Α.Ε.Σ.

Πανεπιστήμιο Αιγαίου

gkrikos@aegean.gr

Η Σχολική Μονάδα (ΣΜ) ως σύστημα περιλαμβάνει εσωτερικές αλληλεπιδράσεις και περιλαμβάνεται σε εξωτερικές αλληλεπιδράσεις (Καλαβάσης κ.ά., 2019). Παρότι η διάκριση των εσωτερικών από τις εξωτερικές αλληλεπιδράσεις δεν είναι πάντοτε απόλυτη, θεωρείται ότι οι εσωτερικές αλληλεπιδράσεις αφορούν στους καθημερινούς πρωταγωνιστές της ΣΜ, δηλαδή μαθητές/τριες και εκπαιδευτικοί, ενώ οι εξωτερικές αλληλεπιδράσεις συνδέουν τη ΣΜ με συστήματα όπως η Οικογένεια και η Πόλη (Καλαβάσης, 2013). Η εξέλιξη κάθε αλληλεπίδρασης αποτελεί δυναμικό φαινόμενο, καθώς η πορεία τους επηρεάζεται από πολλαπλούς παράγοντες. Ένας από τους στόχους της Εκπαιδευτικής Μηχανικής (Καλαβάσης, 2013· Κρητικός & Καλαβάσης, 2021) είναι ο σχεδιασμός παρεμβάσεων επί των παραγόντων που σχετίζονται με τις αλληλεπιδράσεις της ΣΜ ενισχύοντας τη δυναμική των αλληλεπιδράσεων και κατευθύνοντας την εξέλιξή τους προς την επιθυμητή πορεία. Στην παρούσα εργασία εξετάζεται η συμβολή της Επιστήμης των Πολιτών (ΕτΠ) ως παρεμβατικό μέσο ενίσχυσης της δυναμικής των αλληλεπιδράσεων της ΣΜ, τόσο των εσωτερικών όσο και των εξωτερικών αλληλεπιδράσεων. Στα προγράμματα ΕτΠ οι πολίτες συμμετέχουν ενεργά σε επιστημονικά προγράμματα, χωρίς να έχουν την αντίστοιχη επιστημονική κατάρτιση (Κρητικός, 2022). Στον χώρο της εκπαίδευσης, η ΕτΠ αξιοποιείται κυρίως με τη μέθοδο project εμπλέκοντας τους/τις μαθητές/τριες σε προγράμματα που σχετίζονται με τα γνωστικά αντικείμενα των μαθημάτων του Αναλυτικού Προγράμματος Σπουδών (Harlin κ.ά., 2018). Στο πλαίσιο της Εκπαιδευτικής Μηχανικής, η ΕτΠ μπορεί να αξιοποιηθεί για την παράλληλη συμμετοχή μαθητών/τριών, εκπαιδευτικών, γονέων και της τοπικής κοινωνίας σε ένα κοινό πρόγραμμα που να αφορά σε ένα συγκεκριμένο φαινόμενο με το οποίο αλληλεπιδρά η ΣΜ. Για παράδειγμα, η ψηφιακότητα είναι ένα ζήτημα το οποίο αφενός έχει εντυφλήσει στη ΣΜ και αφετέρου περιβάλλει τη ΣΜ. Πέρα από τη ΣΜ, η Οικογένεια και η Πόλη επίσης αλληλεπιδρούν με τη ψηφιακότητα, ενώ παράλληλα αλληλεπιδρούν μεταξύ τους και με τη ΣΜ. Έτσι, εμφανίζεται ένα δίκτυο αλληλεπιδράσεων {ΣΜ, ψηφιακότητα}, {ΣΜ, Οικογένεια}, {ΣΜ, Πόλη}, {Οικογένεια, ψηφιακότητα}, {Πόλη, ψηφιακότητα}, {Οικογένεια, Πόλη}, αλλά και { {ΣΜ, ψηφιακότητα}, {Οικογένεια, Πόλη} } κ.ά. Η κατάρτιση ενός προγράμματος ΕτΠ μπορεί να ενσωματώσει το δίκτυο των αλληλεπιδράσεων και να ρυθμίσει τη δυναμική τους στοχεύοντας στην επίτευξη συγκεκριμένων στόχων σε πολλαπλά επίπεδα, όπως το γνωστικό πεδίο των μαθητών/τριών, τη διεπιστημονική συνεργασία των εκπαιδευτικών (Καλαβάσης & Κρητικός, 2017), την ενίσχυση της σχέσης γονέων-ΣΜ και την ανάπτυξη δημοσίων ψηφιακών υποδομών. Ανάλογα παραδείγματα αφορούν σε περιβαλλοντικά (Dunkley, 2017) ή κοινωνικά

ζητήματα. Στην παρούσα εργασία παρουσιάζονται προτάσεις εφαρμογής προγραμμάτων ΕτΠ στη ΣΜ, οι οποίες θα μπορούσαν οδηγήσουν στον σχεδιασμό ενός μοντέλου αξιοποίησης της ΕτΠ ως μέσο ρύθμισης των αλληλεπιδράσεων, εσωτερικών και εξωτερικών, της ΣΜ στο πλαίσιο της Εκπαιδευτικής Μηχανικής.

Λέξεις-κλειδιά: Επιστήμη των Πολιτών, Εκπαιδευτική μηχανική, Συστημική προσέγγιση

Citizen Science as a means of regulating the interactions of the School Unit in the context of Educational Engineering

Georgios Kritikos

Member of Laboratory Teaching Staff Department of Preschool Education Sciences and Educational Design
University of the Aegean
gkritikos@aegean.gr

The School Unit (SU) as a system includes internal interactions and is included in external interactions. Although the distinction between internal and external interactions is not always absolute, it is considered that internal interactions concern the everyday protagonists of the SU, that is students and teachers, while external interactions connect the SU with systems such as the Family and the City. The evolution of each interaction is a dynamic phenomenon, as their direction is influenced by multiple factors. One of the goals of Educational Engineering is to design interventions on the factors related to the interactions of the SU, enhancing the dynamics of the interactions and directing their evolution towards the desired direction. In this work, the contribution of Citizen Science (CS) is examined as an interventional means of strengthening the dynamics of the interactions of the SU, both internal and external interactions. In CS programs, citizens actively participate in scientific programs, without having the corresponding scientific training. In the field of education, CS is mainly used with the project method, involving the students in programs related to the subjects of the Curriculum's courses. In the context of Educational Engineering, CS can be used for the parallel participation of students, teachers, parents and local society in a common program that concerns a specific phenomenon with which the SU interacts.

For example, digitality is an issue that is both embedded in SU and surrounds SU. Beyond the SU, the Family and the City also interact with digitality, while also interacting with each other and with the SU. Thus, a network of interactions appears {SU, digitality}, {SU, Family}, {SU, City}, {Family, digitality}, {City, digitality}, {Family, City}, but also { {SU, digitality}, {Family, City} } etc. The establishment of a CS program can integrate the network of interactions and regulate their dynamics aiming to achieve specific goals at multiple levels, such as the knowledge field of students, the interdisciplinary collaboration of teachers, the strengthening of the parents-SU relationship and the development of public digital infrastructures.

Similar examples concern environmental or social issues. This work presents proposals for the implementation of CS programs in the SU, which could lead to the design of a model

for the utilization of CS as a means of regulating the interactions, internal and external, of the SU in the context of Educational Engineering.

Key words: Citizen Science, Educational engineering, Systemic approach

Αναζητώντας τον χαμένο χρόνο και χώρο: διδακτικομαθησιακές μεταβάσεις ανάμεσα στον φυσικό και ψηφιακό χρόνο και χώρο της τάξης των Μαθηματικών στο Δημοτικό σχολείο

Ανδρέας Μούτσιος-Ρέντζος

Επίκουρος Καθηγητής Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης
Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών
moutsiosrent@primedu.uoa.gr

Ο χρόνος και ο χώρος συνήθως λαμβάνονται ως δεδομένα κοινής αναφορικότητας από τους μετέχοντες και μετέχουσες της διδακτικομαθησιακής διαδικασίας στην τάξη του φυσικού χώρου της σχολικής μονάδας. Οι πρόσφατες έκτακτες υγειονομικές συνθήκες οδήγησαν σε σημαντικούς θεσμικούς μετασχηματισμούς που, ανάμεσα σε άλλα, επιτρέπουν την εναλλαγή μαθησιακού περιβάλλοντος από φυσικό σε ψηφιακό, επικυρώνοντας με αυτόν τον τρόπο την ισοδυναμία διεργασιών και αποτελεσμάτων των διδακτικομαθησιακών σχέσεων. Στην παρούσα εργασία, υιοθετώντας μια συστημική οπτική, συζητούνται (α)συνέχειες και (α)συμβατότητες των ποιοτικά διαφορετικών εννοιολογήσεων του χώρου και του χρόνου κατά την μετάβαση από την φυσική στην ψηφιακή τάξη, επικεντρώνοντας στο μάθημα των Μαθηματικών στο Δημοτικό σχολείο.

Λέξεις-κλειδιά: διδακτική των μαθηματικών, συστημική οπτική, σχολική μονάδα

In search of lost time and space: teaching-learning transitions between the physical and the digital time and space of the primary school mathematics classroom

Andreas Moutsios-Rentzos

Assistant Professor Department of Pedagogy and Primary Education
National and Kapodistrian University of Athens
moutsiosrent@primedu.uoa.gr

Time and time are usually considered as given and of common referentiality by the participants of the teaching-learning process in the classroom within the physical space of the school unit. The recent emergency health conditions have led to significant institutional transformations that, amongst others, allow the alternation of learning environments from physical to digital, thus validating the equivalence of processes and outcomes of the teaching-learning relationships. In this paper, adopting a systemic perspective, I discuss aspects of the (dis)continuities and (in)compatibilities of the qualitatively different conceptualizations of time and space during the transition from the physical to the digital classroom, focusing on primary school mathematics.

Keywords: mathematics instruction, systemic view, school unit

Ο εθισμός μαθητών/τριών στο διαδίκτυο στο πλαίσιο της μετάβασης από την άμεση στη διαμεσολαβημένη επικοινωνία

Ελένη Νικολάου

Επίκουρη Καθηγήτρια Τ.Ε.Π.Α.Ε.Σ.

Πανεπιστήμιο Αιγαίου

enikolaou@rhodes.aegean.gr

Η εξάπλωση της χρήσης των ψηφιακών μέσων συνδέεται με αυξημένη ανησυχία για τις δυσμενείς επιπτώσεις στην ανάπτυξη των παιδιών. Η παρούσα εργασία έχει ως στόχο να μελετήσει το φαινόμενο του εθισμού στο διαδίκτυο και ειδικότερα της διαταραχής εθισμού στα διαδικτυακά παιχνίδια και τα έξυπνα κινητά. Ο εθισμός στο διαδίκτυο μπορεί να οριστεί ως η παθολογική χρήση του διαδικτύου η οποία οδηγεί στην έκπτωση της ψυχολογικής κατάστασης του ατόμου (νοητικής και συναισθηματικής). Επίσης, συνδέεται με αρνητικά αποτελέσματα στις κοινωνικές και σχολικές αλληλεπιδράσεις, καθώς και μειωμένες ακαδημαϊκές επιδόσεις. Στη συγκεκριμένη μελέτη παρουσιάζονται τα κριτήρια του εθισμού στο διαδίκτυο και οι παρεμβάσεις πρόληψης. Ο εθισμός στο διαδίκτυο είναι άμεσα συνυφασμένος με παθολογικά μοτίβα συμπεριφοράς, ανησυχία για τις διαδικτυακές δραστηριότητες, αυξημένες συγκρούσεις στην οικογένεια και ανεπιτυχείς προσπάθειες για έλεγχο της συμπεριφοράς. Ειδικότερα, η εργασία αναλύει τους αιτιολογικούς παράγοντες του φαινομένου και τις στρατηγικές πρόληψης οι οποίες εστιάζονται στη μείωση των παραγόντων που θέτουν σε κίνδυνο τους μαθητές/τριες με στόχο την αποφυγή των σοβαρών μορφών του εκφοβισμού. Η πρόληψη περιλαμβάνει την απόκτηση δεξιοτήτων αυτο-ελέγχου, δεξιότητες διαχείρισης συναισθημάτων, ενίσχυση της κοινωνικής επάρκειας και της συναισθηματικής νοημοσύνης. Παράλληλα, οι παρεμβάσεις πρόληψης έχουν ως στόχο τη βελτίωση της επικοινωνίας γονέων-παιδιών και την κατανόηση των αναγκών των παιδιών. Τέλος, προτείνονται μέτρα για την αποφυγή του φαινομένου και την διαχείρισή του από γονείς και εκπαιδευτικούς.

Λέξεις-κλειδιά: εθισμός στο διαδίκτυο, μετάβαση, διαμεσολαβημένη επικοινωνία

Students' internet addiction within the context of the transition from direct to mediated communication

Eleni Nikolaou

Assistant Professor Department of Preschool Education Sciences and Educational Design

University of the Aegean

enikolaou@rhodes.aegean.gr

The spread of digital media use is associated with increased concern about the adverse effects on children's development. This paper aims to study the phenomenon of internet addiction and in particular online gaming addiction (Internet Gaming Disorder) as well as smartphone addiction.

Internet addiction can be defined as the pathological use of internet which leads to the impairment of the psychological state of the individual (mental and emotional). It is also associated with negative outcomes in social and school interactions as well as reduced academic performance. The criteria of internet addiction and prevention interventions are presented. Internet addiction is directly linked to pathological behavior patterns, preoccupation with online activities, increased family conflict, and unsuccessful attempts to control behavior.

In particular, this paper analyzes the causal factors of the phenomenon and the prevention strategies which focus on reducing the factors that put students at risk with the aim of avoiding serious forms of bullying. Prevention includes developing self-control skills, emotion management skills, enhancing social competence and emotional intelligence. Simultaneously, prevention interventions are aimed at improving parent-child communication and understanding children's needs. Finally, suggestions are made for the prevention and management of the phenomenon.

Keywords: internet addiction, transition, mediated communication

Η μετάβαση από τον περιβαλλοντικό στον αειφορικό εγγραμματισμό

Βασίλης Παπαβασιλείου

Αναπληρωτής Καθηγητής Τ.Ε.Π.Α.Ε.Σ.

Πανεπιστήμιο Αιγαίου

vpapavasileiou@rhodes.aegean.gr

Ο στόχος της ανάπτυξης ενός περιβαλλοντικά εγγράμματος συνόλου πολιτών είναι ιδιαίτερα σημαντικός, ως εκ τούτου, ο ρόλος της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης -τυπικής, μη τυπικής και άτυπης- για την εδραίωση του περιβαλλοντικού εγγραμματισμού – στοιχειώδους, λειτουργικού και επιχειρησιακού- είναι κρίσιμος και θεμελιώδης.

Για τον περιβαλλοντικό εγγραμματισμό υπάρχουν πολλαπλές εννοιολογικές προσεγγίσεις που συνδέονται με διαφορετικές επιστημονικές και πολιτιστικές παραδόσεις. Όμως, φαίνεται να υπάρχει συμφωνία πως ο περιβαλλοντικός εγγραμματισμός θα πρέπει να εκλαμβάνεται περισσότερο ως εξελικτική και δυναμική διαδικασία παρά ως τελικό στάδιο, με στόχο την επίλυση συγκεκριμένων περιβαλλοντικών προβλημάτων, αλλά και την αποτροπή νέων.

Ωστόσο, η αδυναμία επίλυσης των περιβαλλοντικών προβλημάτων και η κατανόηση της σύνθετης πολυεπίπεδης φύσης τους, οδήγησαν στη μετάβαση από το περιβάλλον στην αειφορία και συνακόλουθα στη μετεξέλιξη της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης σε εκπαίδευση για την αειφορία, με υπέρτατο στόχο την ανάπτυξη του αειφορικού εγγραμματισμού.

Για την επίτευξη του περιβαλλοντικού εγγραμματισμού, τα προβλήματα του περιβάλλοντος μελετώνται με κριτικό τρόπο, εμβαθύνοντας στην ανθρώπινη δραστηριότητα, ενώ για την επίτευξη του αειφορικού εγγραμματισμού, ως ευρύτερης έννοιας, η έμφαση δίνεται στη συστημική μελέτη των περιβαλλοντικών ζητημάτων και στη διασύνδεσή τους, με τα οικονομικά, τα κοινωνικά και τα πολιτισμικά, ως εκ τούτου, ο ρόλος της εκπαίδευσης είναι καθοριστικός.

Η εκπαίδευση για την αειφορία ως συστημική και ολιστική, με παιδαγωγικές προσεγγίσεις συμμετοχικές, ενεργητικές και βιωματικές, καλείται να συμβάλει στη μετάβαση από τον ατομικισμό στη συνεργατικότητα, την ομαδικότητα και τη συλλογικότητα, από την παθητικότητα στην ενεργό συμμετοχή και τη δημοκρατία, από τη χειραγώγηση των εκπαιδευομένων στη χειραφέτηση, από τη συσσώρευση των γνώσεων στην ανάπτυξη ικανοτήτων και από τις μονόπλευρες και μονοδιάστατες προσεγγίσεις στις διεπιστημονικές, εστιάζοντας τόσο στην ίδια τη διαδικασία της μάθησης όσο και στο αποτέλεσμα της εκπαιδευτικής πράξης, στον αειφορικό εγγραμματισμό.

Ως εκ τούτου, μια ρεαλιστική μετάβαση από τον περιβαλλοντικό στον αειφορικό εγγραμματισμό θα είναι μια μακρά και σταδιακή διαδικασία, καθώς θα πρέπει να αλλάξουμε τον τρόπο που εκπαιδευόμαστε, που μαθαίνουμε, που σκεφτόμαστε, που σχεδιάζουμε, άρα και που ενεργούμε.

Λέξεις-κλειδιά: αειφορικός εγγραμματισμός, εκπαίδευση για την αειφορία, περιβαλλοντικός εγγραμματισμός

The transition from environmental to sustainability literacy

Vasileios Papavasileiou

Associate Professor Department of Preschool Education Sciences and Educational Design

University of the Aegean

vpapavasileiou@rhodes.aegean.gr

The goal of developing environmentally literate citizens is particularly important. Therefore, the role of environmental education -formal, non-formal and informal- for the consolidation of environmental literacy -nominal, functional and operational- is critical and fundamental.

Regarding environmental literacy there are multiple conceptual approaches linked to different scientific and cultural traditions. However, there seems to be a consensus that environmental literacy should be perceived more as an evolutionary and dynamic process than as a final stage, with the aim of solving specific environmental problems, as well as preventing new ones.

However, the inability to solve environmental problems and the understanding of their complex multi-layered nature, led to the transition from the environment to sustainability and consequently to the evolution of environmental education into education for sustainability, with the ultimate goal of developing sustainability literacy.

To achieve environmental literacy, environmental problems are studied in a critical way, delving into human activity, whereas for achieving sustainability literacy, as a broader concept, the emphasis is on the systemic study of environmental issues and their interconnection, with economic, social and cultural issues. Therefore, the role of education is critical.

Education for sustainability as systemic and holistic, with participatory, active and experiential pedagogical approaches, is called upon to contribute to the transition from individualism to cooperation, team spirit and collectivity, from passivity to active participation and democracy, from the manipulation of learners to emancipation, from the accumulation of knowledge to the development of capacities and from one-sided and one-dimensional approaches to interdisciplinary ones, focusing both on the learning process itself and on the result of the educational act, that is the sustainable literacy.

Therefore, a realistic transition from environmental to sustainable literacy will be a long and gradual process, as we will have to change the way we educate, learn, think, plan and therefore act.

Keywords: sustainable literacy, sustainability education, environmental literacy

Μετάβαση οργανισμών από οιονεί σε γνωσιακά συστήματα: δυνατότητες εφαρμογής των διαστάσεων της πολυπλοκότητας στις σχολικές μονάδες

Μαρία Παπαδόσηφου

Δρ. Τ.Ε.Π.Α.Ε.Σ.

Πανεπιστήμιο Αιγαίου

rapadosifou@aegean.gr

Στις θεωρίες της πολυπλοκότητας και τις συγγενείς και συμπληρωματικές σε αυτές, συστημικές θεωρίες, η αλλαγή σε έναν οργανισμό ορίζεται ως η ανάδυση νέων, ανώτερων ιδιοτήτων, που δύνανται να προκαλέσουν παρόμοιες αλλαγές στα κοντινά σε αυτόν συστήματα. Σημαντικό μέρος των αλλαγών που παρατηρούνται στους οργανισμούς είναι ακούσιες και αποκλίνουν από προσδοκίες ή προβλέψεις, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι δεν είναι δυνατό, μέσω συστηματικής και στοχευμένης παρέμβασης σε πολλαπλά επίπεδα, να ενθαρρύνει κανείς ένα επιθυμητό τύπο αλλαγής και αναδυτικών ιδιοτήτων. Διαφορετικά, η μετάβαση ενός οργανισμού σε ανώτερα οργανωσιακά επίπεδα και η εμφάνιση σε αυτόν, προηγμένων ικανοτήτων, όπως ικανότητες αυτοοργάνωσης, αυτό-ηνίόχησης, αυτοθεματοποίησης και η ικανότητα διασφάλισης της συνέχισής του, αποτελεί μια επιλογή.

Η μετάβαση ενός οργανισμού σε ανώτερα οργανωσιακά επίπεδα υπονοεί (και απαιτεί) την ανάπτυξη (εμπρόθετη ή μη) της πολυπλοκότητάς του. Ένας οργανισμός που επιλέγει να μεταβεί στην κατάσταση ενός γνωσιακού συστήματος (ή ώριμου ή υγιούς κ.α.), δηλαδή να ξεκλειδώσει νέα επίπεδα ελευθερίας, να αυξήσει την αυτονομία και να διαχειρίζεται το έργο του αποτελεσματικά, οφείλει να επιδιώξει μια αύξηση της ποικιλίας στους πόρους του, την διαφοροποίηση στις λειτουργίες του και τον χρονικό του συντονισμό. Καθώς η πολυπλοκότητα εκδηλώνεται διαφορετικά στα διάφορα μέρη ενός συστήματος, ο H.Willke ανέπτυξε ένα μοντέλο που καθιστά δυνατή την παρατήρηση αυτής της εξέλιξης- της μετάβασης του οργανισμού σε ανώτερα επίπεδα πολυπλοκότητας- εκκινώντας από τις στοιχειώδεις διαδράσεις ως την κατάσταση ενός ώριμου συστήματος. Το μοντέλο αυτό περιγράφει την μετάβαση αυτή μέσω πέντε διαστάσεων (αντικειμενική, κοινωνική, χρονική, τελεστική, γνωσιακή) οι οποίες αντιστοιχούν στις διάφορες οργανωσιακές προϋποθέσεις (από τις στοιχειώσεις στις προηγμένες).

Η παρούσα εργασία επεξεργάζεται το μοντέλο αυτό και πραγματεύεται τη δυνατότητα εφαρμογής του στην οργανωσιακή ανάπτυξη των σχολικών οργανισμών για την εκτίμηση του επιπέδου της ωριμότητάς τους.

Λέξεις-κλειδιά: πολυπλοκότητα, σχολική μονάδα, διαστάσεις της πολυπλοκότητας, σύστημα

“Transition of organizations from quasi-systems to cognitive systems:applying the dimensions of complexity to schools”

Maria Papadosifou

Dr. Department of Preschool Education Sciences and Educational Design
University of the Aegean
papadosifou@aegean.gr

In complexity and systemic theories, organizational change is the emergence of new, superior organizational traits, leading to further changes. A considerable part of these changes are involuntary and unpredictable, but navigating a desired change plan is still possible through systemic and persistent multi-level intervention. The transition to upper organizational levels and the emergence of abilities such as self-organisation, self-navigation and self-subjectification is a choice. This kind of transition asks for the development of organisation's complexity. An organization willing to reach the state of a cognitive system, unlocking new levels of freedom and broaden its autonomy and effectiveness, is obliged to pursue a diversity growth to its resources, its functional differentiation and temporal attunement.

For complexity manifests itself differently in different parts of the organization, H.Willke developed a model to observe this transition- starting from an elementary type of organization to an mature, cognitive system. This model describes this organisational transition through five dimensions (objective, social, temporal, operative, cognitive), referring to different organizational prerequisites.

This paper elaborates the possibility of using this model in educational contexts, evaluating school development through their organizational maturity.

Keywords: complexity, school, complexity dimensions, system

Οι ρόλοι των διευθυντικών στελεχών στη διαχείριση της εκπαιδευτικής αλλαγής

Νικόλαος Ράπτης

Επίκουρος Καθηγητής Τ.Ε.Π.Α.Ε.Σ.

Πανεπιστήμιο Αιγαίου

nraptis@aegean.gr

Μαρία Κουρουσιδου

Επίκουρη Καθηγήτρια Τ.Ε.Π.Α.Ε.Σ.

Πανεπιστήμιο Αιγαίου

kouroutsidou@aegean.gr

Γεωργία Χαλεπλή

Υπ. Διδακτόρισα Τ.Ε.Π.Α.Ε.Σ

Πανεπιστήμιο Αιγαίου

psed22001@aegean.gr

Η δημιουργία μιας θετικής διαφοράς στις ζωές των μαθητών/τριών, εκπαιδευτικών και εργαζομένων μέσα σε ένα εκπαιδευτικό οργανισμό αποτελεί ένα ηθικό σκοπό της σχολικής διοίκησης. Η σύγχρονη βιβλιογραφία τονίζει εμφατικά πως καμία βελτίωση δεν μπορεί να επέλθει χωρίς αλλαγή, χωρίς αυτό να σημαίνει πως οι αλλαγές οδηγούν πάντα στο επιθυμητό αποτέλεσμα. Η κατανόηση της αλλαγής από τα στελέχη της εκπαίδευσης αποτελεί βασική προϋπόθεση για την εφαρμογή νέων προσεγγίσεων στην επίλυση προβλημάτων ή στην διαμόρφωση κατάλληλων ευκαιριών. Με άλλα λόγια, η κατανόηση της καινοτομικότητας είναι αυτή που μπορεί να λειτουργήσει καταλυτικά στην εφαρμογή της. Αυτό ακριβώς επιχειρεί η συγκεκριμένη εργασία, να φέρει στο φως τα μοτίβα συμπεριφοράς των διευθυντών/τριών σχολικών μονάδων στη διαχείριση της αλλαγής και να αναδείξει σύγχρονα ζητήματα πολυπλοκότητας στην εφαρμογή της, όπως η διαχείριση της γνώσης και η δημιουργία/χτίσιμο βέλτιστων σχέσεων μεταξύ ατόμων, ομάδων και εκπαιδευτικών οργανισμών. Διαστάσεις ηγετικής εκπαιδευτικής συμπεριφοράς, όπως: ο ηθικός σκοπός, η ενσυναίσθηση, ο ενθουσιασμός, η συνεργασία, το μοίρασμα της γνώσης και της εμπειρίας, το χτίσιμο των σχέσεων και η αξία του διανοητικού κεφαλαίου αποτελούν τους βασικούς ερευνητικούς άξονες της παρούσας μελέτης.

Λέξεις κλειδιά: καινοτομικότητα, δημιουργικότητα, συνεργασία

The transition to a new management model of school units as management/change management: The role of managers

Nikolaos Raptis

Assistant Professor Department of Preschool Education and Educational Design
University of the Aegean

nraptis@aegean.gr

Maria Kouroutsidou

Assistant Professor Department of Preschool Education and Educational Design
University of the Aegean

kouroutsidou@aegean.gr

Georgia Chalepli

PhD Candidate Department of Preschool Education Sciences and Educational Design
University of the Aegean

psed22001@aegean.gr

Making a positive difference in the lives of students, teachers and employees within an educational organization is an ethical purpose of school management. Modern literature emphatically emphasizes that no improvement can occur without change, without this meaning that changes always lead to the desired result. The understanding of change by education executives is a basic condition for implementing new approaches to solving problems or shaping appropriate opportunities. In other words, it is the understanding of innovation that can catalyze its implementation. This is exactly what this work attempts, to bring to light the behavioral patterns of school unit managers in the management of change and to highlight contemporary issues of complexity in its application, such as knowledge management and the creation/building of optimal relationships between individuals, groups and educational organizations. Dimensions of educational leadership behavior, such as: moral purpose, empathy, enthusiasm, cooperation, sharing knowledge and experience, building relationships and the value of intellectual capital are the main research axes of the present study.

Keywords: innovation, creativity, collaboration

Η μετάβαση της σχολικής μονάδας από τις γραφειοκρατικές στις διευρυμένες υπηρεσιακές σχέσεις: Απόψεις εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης

Χρίστος Σαΐτης

Ομότιμος Καθηγητής, ΠΤΔΕ
ΕΚΠΑ

hsaiti@primedu.uoa.gr

Νικόλαος Αλεξόπουλος

Επίκουρος Καθηγητής ΠΤΔΕ
ΕΚΠΑ

nkalex@primedu.uoa.gr

Ευθύμιος Παπαγεωργάκης

M.Sc., Τμήμα Διοίκησης Τουρισμού
ΠΑΔΑ

thymios92@gmail.com

Παρά την αναγνώριση του ρόλου του ηγέτη στις σύγχρονες οργανώσεις, η συμβολή των εργαζομένων στην υλοποίηση του σκοπού – στόχων τους καθώς και στην ομαλή τους λειτουργία παραμένει καθοριστική. Στον χώρο του σχολείου ο καίριος και αποφασιστικός ρόλος των εκπαιδευτικών προκύπτει: πρώτον από το ότι αποτελούν τα πρόσωπα που φέρνουν σε πέρας τον πυρήνα της λειτουργίας μιας σχολικής μονάδας, τη διδασκαλία δηλαδή και τη μάθηση και δεύτερον από το ότι οι εκπαιδευτικοί, ως μέλη του συλλόγου των διδασκόντων και ομάδων μάθησης, συναποφασίζουν για ζητήματα που αφορούν τη διοίκηση του σχολείου (π.χ. σχεδιασμός – προγραμματισμός, λήψη αποφάσεων), το παιδαγωγικό και διδακτικό έργο που επιτελείται σε αυτό αλλά και την επαγγελματική τους ανάπτυξη.

Έως σήμερα οι περισσότερες μελέτες για τις σχέσεις στον χώρο του σχολείου εστιάζουν στα χαρακτηριστικά, στις δεξιότητες και στο ομοιόμορφο στυλ ηγεσίας του διευθυντή καθώς και στη διερεύνηση του σχολικού κλίματος. Η εργασία αυτή, αποδεχόμενη τη θετική διάσταση της έννοιας του υφισταμένου, επικεντρώνεται στην ανάγκη μετάβασης του σχολείου στην εξατομικευμένη αλληλεπίδραση ηγέτη-υφισταμένου και εστιάζει στον διαφορετικό τρόπο με τον οποίο τα μέλη του συλλόγου των διδασκόντων αντιλαμβάνονται τη σχέση τους με τον διευθυντή και το κλίμα του σχολείου. Συγκεκριμένα, υιοθετώντας τη θεωρία της συναλλαγής ηγέτη – μέλους (Leader – Member Exchange Theory LMX) επιχειρεί να προσδιορίσει τυχόν διαφοροποιήσεις στις σχέσεις μεταξύ διευθυντών και εκπαιδευτικών και στη συνέχεια να εξετάσει τον βαθμό επίδρασής τους α. στην ανάληψη δημιουργικών πρωτοβουλιών εκ μέρους των εκπαιδευτικών και β. στη διαχείριση των συγκρούσεων.

Το εργαλείο συλλογής δεδομένων της έρευνας είναι το ανώνυμο ερωτηματολόγιο, το οποίο απευθύνεται σε εκπαιδευτικούς δημοτικών σχολείων. Τα συμπεράσματα της ερευνητικής μελέτης θα βοηθήσουν τους διευθυντές των σχολείων να αποκτήσουν συναίσθηση όσον αφορά τον τρόπο που σχετίζονται με τους εκπαιδευτικούς, να αξιολογήσουν την ηγεσία τους μέσα από την οπτική των σχέσεων στη σχολική μονάδα

και να λάβουν εξίσου υπόψη τους εκπαιδευτικούς που είναι περισσότερο και λιγότερο αφοσιωμένοι σε αυτούς. Επιπρόσθετα, αναμένεται να δημιουργήσουν συνθήκες για προτάσεις διαμόρφωσης δικτύων συνεργασίας υψηλής ποιότητας δασκάλων-σχολικών ηγετών τόσο στον ευρύτερο χώρο του σχολείου όσο και στις τάξεις.

Λέξεις-κλειδιά: θεωρία Imx, δημιουργικότητα στο σχολείο, διαχείριση συγκρούσεων, σχολικές σχέσεις, δημοτικό σχολείο, σχολική ηγεσία

The transition of the school unit from bureaucratic to enhanced service relations: Views of primary school teachers.

Christos Saitis

Emeritus Professor Department of Primary Education,
National & Kapodistrian University of Athens

hsaiti@primedu.uoa.gr

Nikolaos Alexopoulos

Assistant Professor Department of Primary Education
National & Kapodistrian University of Athens

nkalex@primedu.uoa.gr

Efthimios Papageorgakis

M.Sc. Department of Tourist Management
University of West Attica

thymios92@gmail.com

Despite the wide recognition of leadership in contemporary organizations, the contribution of the employees to the realization of the organizational goal-objectives as well as to organization's smooth functioning remains crucial. In the case of school, teachers' decisive role arises firstly, from the reason that they are responsible for school's core functions (i.e., teaching and learning) and secondly, from the reason that teachers, as members of the teachers' association and school's learning community, co-decide on issues concerning administration (e.g., planning - planning, decision-making), the pedagogical and teaching work as well as their own professional development.

Most studies on school relationships, have focused so far on the characteristics, skills, and uniformity of the principal's leadership style, as well as on school climate. This paper, accepting the positive role of the employee within organizations, focuses on the need of school's transition to more personalized leader-employee interactions. Hence, it is interested in the different ways in which the members of the teaching staff perceive their relationship with the principal and school relations. Specifically, by adopting the Leader – Member Exchange Theory (LMX) it attempts to determine any differences in the relationships between principals and teachers and to examine the degree of their influence *a.* in the undertaking of creative initiatives by teachers *and b.* in conflict management.

The research data collection tool is the anonymous questionnaire, which is addressed to primary school teachers. The findings of the research study will help school principals to better relate to teachers, evaluate their leadership through the perspective of relationships within school unit and equally consider in school management teachers who are more and less devoted to them. In addition, the research findings are expected to help to the formation of high-quality teacher-school leader cooperation in school and classroom.

Keywords: LMX Theory, Creativity at school, Conflict management, School relations, Primary School, School leadership

Επικοινωνιακές συνιστώσες της μετάβασης

Παναγιώτης Σταμάτης

Καθηγητής Τ.Ε.Π.Α.Ε.Σ.

Πανεπιστήμιο Αιγαίου

stamatis@aegean.gr

Η φοίτηση στο Νηπιαγωγείο αποτελεί για κάθε παιδί νηπιακής ηλικίας ένα ορόσημο. Σηματοδοτεί τη μετάβαση από τον κλειστό και ασφαλή χώρο της οικογένειας στον ανοικτό και εν δυνάμει επισφαλή χώρο του Νηπιαγωγείου. Νέα πρόσωπα, νέες συνθήκες διαβίωσης, νέες διαδικασίες και κανόνες. Όλα πρωτόγνωρα, όλα εντυπωσιακά με κάποιον τρόπο. Όλα γεννούν και υπαγορεύουν νέες αλληλεπιδράσεις, που αναπτύσσονται, υλοποιούνται και τελεσφορούν στο πλαίσιο μιας σειράς επικοινωνιακών διαδικασιών, ανάμεσα στο παιδί, την οικογένειά του, τις νηπιαγωγούς και τα νήπια με τα οποία έρχεται σε επαφή για πρώτη φορά. Ανάμεσα στα παιδιά δημιουργούνται σταδιακά φιλίες ή έριδες, αναπτύσσονται κοινωνικοί δεσμοί και εμπεδώνεται αίσθημα συντροφικότητας και ένταξης σε μια ομάδα με κοινούς στόχους, την ομάδα της νηπιαγωγικής τάξης.

Συνεπώς, η μετάβαση από το σπίτι στο νηπιαγωγείο, σηματοδοτεί την επικοινωνιακή μετάβαση του νηπίου από ένα ήπιο και περιορισμένο επικοινωνιακό περιβάλλον σε ένα επικοινωνιακό περιβάλλον με απεριόριστες δυνατότητες αλλά και απαιτήσεις. Το νέο περιβάλλον είναι πλούσιο σε επικοινωνιακά ερεθίσματα, τα οποία, όντας απαιτητικά, διευρύνουν τις επικοινωνιακές δυνατότητες των νηπίων και με τις μετατρέπουν ικανότητες. Καθώς η εκπαιδευτική διαδικασία διαρκώς εξελίσσεται και διευρύνεται, οι επικοινωνιακές ικανότητες γίνονται ολοένα και πιο απαιτητικές σε κάθε μεταβατικό στάδιο της μακράς εκπαιδευτικής πορείας των παιδιών, τόσο ώστε να αποκτήσουν μια διά βίου ευέλικτη δυναμική που θα διασφαλίζει την επικοινωνιακή τους επάρκεια και αποτελεσματικότητα.

Στην παρούσα εισήγηση συζητούνται ορισμένες από τις βασικές επικοινωνιακές συνιστώσες της μετάβασης των νηπίων από το σπίτι στο νηπιαγωγείο. Επίσης, επισημαίνεται ο ρόλος των γονέων και των νηπιαγωγών στην δυναμική, επικοινωνιακή πορεία που διαγράφεται κατά τη συγκεκριμένη μετάβαση και στην ανάπτυξη της θεμελιώδους σημασίας κοινωνική δεξιότητας της επικοινωνίας.

Λέξεις-κλειδιά: μετάβαση νηπίων, επικοινωνία, εκπαιδευτική διαδικασία

Communication aspects of transition

Panagiotis Stamatis

Professor Department of Preschool Education and Educational Design
University of the Aegean
stamatis@aegean.gr

Attending to a kindergarten is a benchmark for every child who is at preschool age. It pinpoints the transition from closed and safe space of family to the open and possibly "danger" place of kindergarten. New persons, new living conditions, new procedures and rules. All are unprecedented and impressive in some way. All create and initiate new interactions which are developing, taking place and bring outcomes in the framework of a series of communication procedures between preschooler and his/her family members and/or preschool teachers; and/or other kids with which he/she comes in contact for the first time. Friendships or hostilities are creating gradually between children, social bonds are developed and a sense of comradeship and inclusion in a team with common goals, that is the kindergarten classroom team.

Consequently, the transition from home to kindergarten constitutes the point of communicative transition of preschool children from a peaceful and communicatively limited environment to a communicative environment with unlimited possibilities and demands. The new environment has abundant communicative stimuli which, by their very nature, expand the communicative abilities of preschool children and transform them into competences.

In the present study some of the basic communication dimensions are discussed related to the transition of preschoolers as they move from home to kindergarten. Moreover, the role of parents and preschool teachers is highlighted in regards to communication route which is dynamically emerging during the specific transition and development of communication that is considered one of more fundamental social skills.

Keywords: toddler transition, communication, educational process

Υπολογιστικά υποστηριζόμενη λήψη αποφάσεων: Η ανάγκη για μετάβαση από τα αιτιοκρατικά στα στοχαστικά μοντέλα λήψης αποφάσεων υπό αβεβαιότητα στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού σχεδιασμού

Γεώργιος Φεσάκης
Καθηγητής Τ.Ε.Π.Α.Ε.Σ.
Πανεπιστήμιο Αιγαίου
gfsakis@aegean.gr

Δημήτριος Λάππας
Υπ. Διδ. Τ.Ε.Π.Α.Ε.Σ.
Πανεπιστήμιο Αιγαίου
psed21008@rhodes.aegean.gr

Η θεωρία λήψης αποφάσεων εστιάζει στην αναζήτηση και εξέταση εναλλακτικών επιλογών και τελικά την επιλογή μίας από αυτές, ώστε να μεγιστοποιείται ένα αξιολογικό μέτρο ή ισοδύναμα να ελαχιστοποιείται κάποιο αντικειμενικά μετρημένο κόστος (Simon, 1960; Blackmore & Robbins, 2012). Στο αιτιοκρατικό θεωρητικό πλαίσιο λαμβάνεται συχνά ως δεδομένο ότι κάθε απόφαση θα ληφθεί μέσα σε ένα περιβάλλον βεβαιότητας. Στην πραγματικότητα όμως κάθε απόφαση περιέχει στοιχεία αβεβαιότητας (Wheeler et al., 2020). Ως αβεβαιότητα μπορεί να εννοείται οποιαδήποτε αίσθηση αμφιβολίας που μπορεί να παρεμποδίσει ή να καθυστερήσει την δράση (Lipshitz & Strauss, 1997). Από μια άλλη οπτική η αβεβαιότητα γενικά χαρακτηρίζεται από έλλειψη πληροφοριών σχετικά με ένα θέμα ή μια κατάσταση, στην οποία είναι δύσκολο έως αδύνατο να προβλεφθούν οι μελλοντικές επεκτάσεις του θέματος (Cuzzolin, 2016). Στη διαδικασία λήψης αποφάσεων η αβεβαιότητα χαρακτηρίζεται ως κρίσιμος παράγοντας, καθώς μπορεί να προκαλέσει αποκλίσεις στις επιλογές των εμπλεκομένων (Heuvel et al., 2011). Σε πολλές περιπτώσεις συγχέεται με το σφάλμα, την απόκλιση ή την ακρίβεια των αποτελεσμάτων αλλά και την επαλήθευση ή την επικύρωση των αποτελεσμάτων (Trucano et al., 2005; Cunha, 2017). Πρακτικά, η έλλειψη σαφούς διάκρισης μεταξύ των διαφορετικών εννοιών παραμορφώνει την αντίληψη των πραγματικών διαστάσεων της αβεβαιότητας καθώς και μεταβλητών του περιβάλλοντος της και στη συνέχεια οδηγεί σε εσφαλμένες αποφάσεις (Brouthers, 1995). Συνεπώς, δεν αντιμετωπίζουν όλοι οι άνθρωποι με τον ίδιο τρόπο την αβεβαιότητα κατά τη λήψη αποφάσεων, καθώς υπάρχουν υποκειμενικοί μέθοδοι προσδιορισμού της και εξετάζουν διαφορετικούς παράγοντες της (Kahneman et al., 1982; Bammer, 2013; Gluckman, 2016; Sniazhko, 2019; Kahneman, Sibony & Sunstein, 2021). Το γεγονός αυτό δυσχεραίνει τόσο την αντικειμενική λήψη αποφάσεων όσο και την αλληλουχία και τη διαδοχή των αποφάσεων των διευθύνσεων των οργανισμών. Εξελίξεις στην στατιστική θεωρία των αποφάσεων υπό αβεβαιότητα (Dobbs, 1991) αλλά και στα εργαλεία ψηφιακής τεχνολογίας για την επεξεργασία δεδομένων, δίνουν δυνατότητες μετάβασης σε μια νέα πρακτική μεθοδολογία υπολογιστικά υποστηριζόμενης λήψης αποφάσεων. Για το λόγο αυτό μέσα από το συγκεκριμένο άρθρο γίνεται τόσο προσπάθεια αποσαφήνισης της έννοιας της αβεβαιότητας στο πλαίσιο της

λήψης αποφάσεων όσο και γνωριμία με τεχνικές αντιμετώπισης αβέβαιων καταστάσεων που απαιτούν αποφάσεις. Επιπλέον, παρουσιάζονται μοντέλα υπολογιστικά υποστηριζόμενης λήψης αποφάσεων υπό αβεβαιότητα και πρακτικές εφαρμογές με κέντρο τα δίκτυα Bayes (Bayesian network) (Pearl & Russell, 2000; Holmes & Jain 2008). Τέλος η παραπάνω σκιαγραφούμενη μετάβαση συνδέεται με την διερεύνηση της ανάγκης της εφαρμογής στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού σχεδιασμού.

Λέξεις Κλειδιά: Αβεβαιότητα, Στοχαστική λήψη αποφάσεων, Υπολογιστικά υποστηριζόμενη λήψη αποφάσεων

Computationally supported decision making: The need to move from deterministic to stochastic models of decision making under uncertainty in educational design

Georgios Fesakis

Professor D.S.P.E.E.D

University of the Aegean

gfesakis@aegean.gr

Dimitrios Lappas

Phd St. Department of Preschool Education and Educational Design

University of the Aegean

psed21008@rhodes.aegean.gr

Decision-making theory focuses on the search and examination of alternatives and ultimately the selection of one of them to maximize an evaluative measure or equivalently to minimize some objectively measured cost (Simon, 1960; Blackmore & Robbins, 2012). In the deterministic theoretical framework, it is often taken for granted that every decision will be made within an environment of certainty. But every decision contains elements of uncertainty (Wheeler et. al, 2020). Uncertainty can be understood as any sense of doubt that can hinder or delay action (Lipshitz & Strauss, 1997). From another perspective, uncertainty is generally characterized by a lack of information about an issue or situation, in which it is difficult to impossible to predict the future extensions of the issue (Cuzzolin, 2016). In the decision-making process, uncertainty is characterized as a critical factor, as it can cause deviations in the choices of those involved (Heuvel et al., 2011). In many cases it is confused with the error, deviation, or precision of the results but also with the verification or validation of the results (Trucano et al., 2005; Cunha, 2017). In practice, the lack of clear distinction between the different concepts distorts the perception of the true dimensions of uncertainty as well as its environmental variables and subsequently leads to incorrect decisions (Brouthers, 1995). Therefore, not all people deal with uncertainty in the same way when making decisions, as there are subjective methods of determining it and consider different factors of it (Kahneman et al., 1982; Bammer, 2013; Gluckman, 2016; Sniazhko, 2019; Kahneman, Sibony & Sunstein, 2021). This fact complicates both objective decision-making and the sequence and succession of the decisions of the organizations'

managements. Developments in the statistical theory of decisions under uncertainty (Dobbs, 1991) but also in digital technology tools for data processing, give possibilities to move to a new practical methodology of computationally supported decision-making. For this reason, through this article, both an attempt is made to clarify the concept of uncertainty in the context of decision-making and an introduction to techniques for dealing with uncertain situations that require decisions. In addition, models of computationally supported decision making under uncertainty and practical applications centered on Bayesian networks (Pearl & Russell, 2000; Holmes & Jain 2008) are presented. Finally, the transition outlined above is connected to the investigation of the need for the application in the context of educational planning.

Keywords: Uncertainty, Deliberative decision making, Computationally supported decision making

Ηλεκτρονική Μάθηση, Κοινωνικές Ανάγκες και Εκπαιδευτικός Σχεδιασμός: Ένα προκλητικό τρίλημμα

Νίκος Ταψής

Μέλος ΕΔΙΠ Τ.Ε.Π.Α.Ε.Σ.

Πανεπιστήμιο Αιγαίου

tapsis@aegean.gr

Διονύσης Γουβιάς

Καθηγητής Τ.Ε.Π.Α.Ε.Σ.

Πανεπιστήμιο Αιγαίου

dgouvias@aegean.gr

Τα εκπαιδευτικά συστήματα βρίσκονται μπροστά σε μια διαρκή πρόκληση, η οποία αφορά στην αξιοποίηση των δυνατοτήτων που προσφέρουν οι Τ.Π.Ε., στην κατεύθυνση της επίτευξης των κοινωνικά προσδιορισμένων σκοπών και στόχων της εκπαίδευσης (πιο πρόσφατο παράδειγμα υπήρξε η περίοδος της πανδημίας της COVID-19). Στη φάση του Εκπαιδευτικού Σχεδιασμού, λαμβάνονται υπόψη, τόσο οι νέες τεχνολογικές δυνατότητες που προσφέρονται από τις Τ.Π.Ε. (σε εκπαιδευτικό λογισμικό, σε πλουσιότερη οπτικοποίηση της πληροφορίας, σε πρόσβαση σε ψηφιακό περιεχόμενο και υπηρεσίες, σε μορφές επικοινωνίας, σε αξιοποίηση δεδομένων της εκπαιδευτικής διαδικασίας, κ.λπ.), όσο και οι νέες τάσεις ως προς τα μαθησιακά μοντέλα (διερευνητική, δημιουργική μάθηση, κ.λπ.). Η πρόκληση του Εκπαιδευτικού Σχεδιασμού προγραμμάτων σπουδών είναι το πως θα ταιριάξουν οι ανάγκες των σύγχρονων πολιτών με τις «ανάγκες» του κοινωνικο-οικονομικού συστήματος, κάτι που συχνά απαιτεί μετασχηματισμό των ρόλων τόσο των εκπαιδευτών, όσο και των εκπαιδευομένων. Η παρούσα εισήγηση προσεγγίζει κριτικά τις νέες πολιτικές που χαράσσονται στο εκπαιδευτικό/καταρτησιακό πεδίο για την Ηλεκτρονική Μάθηση, ιδίως σε τυπικά εκπαιδευτικά περιβάλλοντα. Επίσης επιχειρεί να συνδέσει την εξέλιξη της Ηλεκτρονικής Μάθησης με τις γενικότερες κοινωνικο-οικονομικές εξελίξεις, με στόχο την ανάδειξη σημαντικών κοινωνικών εκπαιδευτικών φαινομένων (όπως π.χ. θέματα κοινωνικών ανισοτήτων, εκπαιδευτικού ψηφιακού χάσματος, ψηφιακών δεξιοτήτων, κ.λπ.), τα οποία πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά τον Εκπαιδευτικό Σχεδιασμό.

Λέξεις-κλειδιά: ΤΠΕ, ηλεκτρονική μάθηση, ψηφιοποίηση, εκπαιδευτικός σχεδιασμός

E-Learning, Social Needs and Instructional Design: A Challenging Triad

Nikolaos Tapsis

Laboratory Teaching Staff Department of Preschool Education and Educational Design
University of Aegean

tapsis@aegean.gr

Dionisis Gouviias

Professor Department of Preschool Education and Educational Design
University of the Aegean

dgouviias@aegean.gr

Educational systems are facing a constant challenge, which concerns the use of the possibilities offered by ICTs, in the direction of achieving the socially determined goals and objectives of education (the most recent example was the period of the COVID-19 pandemic). In the Educational Planning phase, both the new technological possibilities offered by ICTs (in educational software, in richer visualization of information, in issues of access to digital content and services, in forms of communication, in data utilization of the educational process, etc.) and the new trends in learning models (exploratory, creative learning, etc.) are considered. The challenge of Educational Planning is how to match the needs of modern citizens with those of the socio-economic system, which often require a transformation of the roles of both educators and learners. This paper approaches critically the new policies in the educational/training field for E-Learning, especially in formal educational settings. It also attempts to connect the evolution of E-Learning with the general socio-economic developments, with the aim of highlighting important social educational phenomena (such as social inequalities, educational digital divide, digital skills, etc.), which must be taken into account during Educational Planning.

Keywords: ICT, e-learning, digitization, educational design